

ΕΚ ΤΟΥ ΑΠΕΙΡΟΥ ΤΩΝ ΣΚΕΨΕΩΝ

Τ Α Β Ι Β Λ Ι Α

ΠΡΩΤΟΣ: και πανύψιστος τῶν συγγραφέων, αὐτὸς οὗτος ὁ σοφὸς τοῦ κόσμου Δημιουργός, ἐδωρήσατο εἰς προνομιούχά τινα πνεύματα τὴν χάριν τοῦ νὰ ἴπτανται, νὰ διατρέχωσι τὸ ἀχανές, ν' ἀνιχνεύωσιν αὐτό, καὶ διατυπώσι τὰ πορίσματα τῶν ποιικίλων αὐτῶν ἀνά τὸ Σύμπαν ἐξερευνήσειν, δι' ἰδεῶν σαφῶν, ἐπὶ φύλλων χάρτου, διηυθετημένων ἐπὶ τῷ αὐτῷ, καὶ συνηρμολογημένων στερεῶς, τὰ ὅποια ὀνομάζομεν βιβλία.

Ταῦτα προωρίσθησαν ὅπως διευκολύνωσι τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διαμόρφωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἐπιταχύνωσι τὴν τάσιν αὐτοῦ πρὸς τὴν πρόοδον, καὶ διανοίξωσι τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν σχετικὴν εὐτυχίαν.

Ὅταν ἀνοίξῃ τις βιβλίον, πάντως θὰ εὕρῃ μίαν πτέρυγα ὑφ' ἧς ὠθοῦμενος θ' ἀνέλθῃ εἰς τὰ ὕψη· ἐκεῖ ἡ ψυχὴ ἐλευθέρως πετώσα θ' ἀπομυζήσῃ εὐγενές τι, κάτι θίγον τὴν ἑαυτοῦ ὑπαρξίν, κάτι, δυνάμενον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν εὐδαιμόνα σταδιοδρομίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐκαστον γράμμα τοῦ Ἀλφαβήτου ἐνέχει καὶ μίαν ἀρετὴν· ἐκάστη συλλαβὴ μίαν ἀρχὴν ἐννοίας τινός· ἐκάστη λέξις ἀναδίδει λάμψιν θερμουργῶς ἐπιδρῶσαν ἐπὶ τοῦ πνεύματος. Ἡ καρδία βαθμιαίως διανοιγομένη ὑπὸ τὴν σώτειρα ταύτην λαμπηδὸνα, σχηματίζει τὰς ἀραιὰς ἐκεῖνας ὁμάδας, τὰς ἐκδηλουμένας διαφοροτρόπως, ὡς ὀνομάζομεν ἀρετὰς.

Ἄλλ' ἡ θεὰ τῶν βιβλίων, δὲν γεννᾷ εἰς πάντας ὁμοια συναισθήματα. Τὰ βιβλία, διδακτικὰ ἢ τερπνὰ, διάφορον παράγουσιν ἐντύπωσιν, εἰς τοὺς λαμβάνοντας αὐτά. Τὸ παιδίον, κρατοῦν Ἀλφαβητάριον, δὲν δειλιζᾷ τὸ

πρὸ αὐτοῦ ἀγνωστον, δὲν ἐμπνέει αὐτῷ φόβον ὡς εἰς ἄλλους καιρούς. Σήμερον ἡ ποιικιλία τῆς διδασκαλίας δὲν ἀφίνει τὴν φρικτὴν νὰ ἀπλώσῃ μέλαιναν σκιὰν ἐπ' αὐτοῦ, φοβίζουσαν τὸ μικρὸν. Ὁ πόθος τοῦ νὰ μάθῃ αὐτὸ πλείονα ἢ οἱ μετ' αὐτοῦ συνδιδασκόμενοι μικροὶ σύντροφοὶ του, ἡ γεννωμένη αὐτῇ ἀμιλλα, καθιστᾷ διὰ τὸ παιδίον, τὸ βιβλίον γελῶν, ἀντικείμενον ἀπολαύσεως. Ἐνῶ τούναντιον, ἐφόσον προβαίνει ἡ ἡλικία, ὁ παῖς ἢ ἡ παιδίσκη, ἀντιλαμβάνεται ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως τὴν ἀξίαν τῶν βιβλίων· μεταξύ τῶν γραμμῶν του διαθλέπει τὴν ὠφέλειαν· ἐκ τῶν μελανῶν ἐκεῖνων στοιχείων, ἀπεκδέχεται νοερὰ φῶτα, ἀναμίνει ποινάς, ἐὰν δὲν ἐπιδοθῇ εἰς τὴν κατανόησιν αὐτῶν, ἀμοιβὰς δὲ διὰ τὴν ἐπίδοσίν του, βαθμούς, προαγωγὴν, πλοῦτον γνώσεων, ἐγκατάστασιν κοινωνικὴν.

Ἡ θεὰ τοῦ βιβλίου διὰ τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν δὲν εἶναι διόλου εὐχάριστος. Ἄνωθεν αὐτοῦ περιίπταται διαρκῶς τὸ φάσμα τοῦ ἐπιμελητοῦ, τοῦ διδασκάλου, τοῦ καθηγητοῦ, τοῦ ἐπόπτου μὲ τὸ σοβαρὸν ἐκεῖνο καὶ ὠσεπιτοπολὺ ἐπιπληκτικὸν ὕφος, μὲ τὴν πένναν εἰς τὴν χεῖρα, ἐτοίμου νὰ χαρακτηρίσῃ δι' ἐνὸς σημείου τὴν ἐπιμελείαν ἢ ἀμέλειαν τοῦ παιδός· τοῦτο ἀποτελεῖ ἐν σημείον, ὅπερ λίαν βαρύνει εἰς τὴν μαθητικὴν πλάστιγγα, ὑπὲρ ἢ κατὰ.

Ἐν ἡλικίᾳ καθ' ἣν ὁ παῖς ὀργᾷ δι' ὄλων αὐτοῦ τῶν δυνάμεων εἰς παίγνια, ἐπιβάλλουσιν εἰς αὐτὸ τὴν μελέτην· θέτουσι πρὸ τῶν ὀμμάτων του γριφώδη ζητήματα, τὴν ἐπιλοῦσιν τῶν ὁποίων ζητοῦσιν ἀπὸ τὰς σοφὰς ἀκέψεις τοῦ ὕδαρου ἔτι ἐγκεφάλου του. Πῶς νὰ μὴ προξενήσῃ αὐτῷ τὸ βιβλίον ῥίγος; Ἀλλοίμονον ὅμως, ἐὰν πέσῃ εἰς χεῖρας τοῦ τυγῆος τι διηγημάτων! Αὐθωρεὶ θὰ ἐξευρεθῇ ὁ χρόνος τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ, παραγκωνιζομένου παντὸς ἄλλου μαθήματος, καὶ θὰ καταφαγωθῇ.

Ὅποῖαν δὲ θέσιν καταλαμβάνουσιν εἰς τὴν ἐπίτησιν πάντων αἱ Μυθιστορίαι, αἱ Ποιήσεις, καὶ πᾶν βιβλίον δυνάμενον νὰ τέρψῃ τὰς ἀνιάρας τοῦ βίου ὥρας! Ὅσον ἐπιβλαβὴ γίνονται ἀναγινωσκόμενα εἰς ἡλικίαν καθ' ἣν δὲν ἐσχηματίσθη εἰσέτι ἡ κρίσις καὶ δὲν ἐμόρφωσι πεποιθήσεις, ἐπὶ τοσοῦτον ἀποβαίνουσι γλυκύθυμα, ὅταν ὡς ἀποστολὴν ἔχουσι τὴν λατεύνασιν τῆς μελαγχολίας, τὴν προσωρινὴν λήθην τῶν καταθλιπτικῶν τοῦ βίου φροντίδων, ἢ καὶ τὴν πλήρωσιν τῶν ὥρων τῆς ἀργίας εἰς τοὺς εὐτυχεύοντας. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, τὰ βιβλία λαμβάνονται ἀνά χεῖρας μετὰ ζωηροῦ πόθου, δένονται πολυτελῶς, ὥστε πολλάκις ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ περιβλήματος νὰ σχηματίζωμεν προκαταρκτικὰς ἐντυπώσεις περὶ τῶν ἐνδον διαλαμβανομένων, περὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν σκηνῶν, περὶ τῆς πλοκῆς ἐν γένει, συνοψίζοντες ταῦτα εἰς τὴν φράσιν αὐτὰ

ἦναι ὠραίων ἀφοῦ τὸ περιεπορήθησαν τόσον». Καὶ ἡ κρίσις δὲν ἐξάγεται ἐσφαλμένη· εἰς τὸ περιεχόμενον ἀνευρίσκομεν στιγμᾶς ἀφρότητος συγκινήσεως, γλυκείας βέμβης, καὶ ἐνιαχοῦ ὑπερβαλλούσης συμπαιθείας πρὸς τὰ δρώντα πρόσωπα.

Περὶ ἐπιστημονικῶν βιβλίων ἐλάχιστα δύναμαι νὰ εἶπω· ἴαν ὁμοῦ κρινῶ ἐκ τῆς ἐπ' αὐτῶν προσηλώσεως τῶν ἀναγνωστῶν, σχηματίζω ἰδέαν ὅτι οἱ ἐν αὐτοῖς τὰ μυστήρια τῶν ἐπιστημῶν διερευνῶντες, μετὰ σεβασμοῦ καὶ ἱερᾶς, οὕτως εἰπεῖν, συνοχῆς λαμβάνουσιν αὐτὰ πρὸς μελέτην, προσδοκῶντες νὰ διανοιγῶσι πρὸ αὐτῶν κόσμοι ὄλοι σοφίας καὶ γνώσεων, ὡς ἐν οὐδενὶ τεμαχίῳ γεγραμμένου χάρτου, ἠδυνήθησαν ν' ἀνεύρωσι. Διεξερχόμενοι ταῦτα μετ' ἐπιστάσις, ἐξαρτῶσιν ἐξ αὐτῶν τὰ μέλλον, τὴν ἐν τῇ κοινωσίᾳ θέσιν των, καὶ τὴν φήμην αὐτῶν ἐν τῷ ἐνεργῷ τῆς ἐπιστήμης σταδίῳ. Ὀλίγιστοι θὰ ὑπάρχωσιν, οἱ εἰς μελέτην ἐπιστήμης τινὸς ἐγαύπτοντες, οἱ μὴ συγκινούμενοι πρὸ τῆς θέας ἐπιστημονικοῦ τινος τόμου, οἱ μὴ ἀσχάλλοντες πρὸ τῆς ὀλιγορίας τῶν ἀπαθῶς προσβλεπόντων τοὺς ἱεροὺς αὐτοὺς παράγοντας τῆς εὐτυχίας τοῦ ὄλου βίου.

Ἄλλὰ, πρὸ ἐνὸς καὶ μόνου τόμου, τοῦ κατ' ἐξοχὴν βιβλίου, πάντες ἀποκαλύπτονται εὐλαθεῖς καὶ ὁλοκαί μετὰ τρόμου τοῦ Κώδικος. Ἡ λέξις αὕτη ἐγκλείει ὁλόκληρον τὴν ἐξέλιξιν τῆς κοινωσίας, καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἄρμα, ἐφ' οὗ φερομένη ἡ θεὰ Δικαιοσύνη διανέμει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ δῶρα τοῦ Νόμου τοῦ μεγάλου αὐτοῦ κυριάρχου τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως.

Ὅλος ὁ βίος παρελαύνει πρὸ τῆς λέξεως Κώδικε. Πᾶσα σκηνὴ τῆς ζωῆς εὐρίσκει ἐν αὐτῷ ἀπήχησιν, πᾶσα ἐκδήλωσις αἰσθηματος, τὴν ἀνταπόδοσίν της. Ἀναγινώσκω τὴν λέξιν ταύτην, καὶ πρὸ ἐμοῦ ἐμφανίζεται ὡς ἐν φαντασμαγορίᾳ, αἶθουσα εὐρεία, μετὰ τὰς ὑψηλὰς ἑδρας της καὶ τὰς σοβαρὰς τῶν δικαστῶν μορφάς, τὸ πρὸ αὐτῶν Εὐαγγέλιον, καὶ ὡσεὶ συμπλήρωμα τῆς ὅλης σκηνογραφίας, ἀναφαίνονται αἱ ὄχραι τῶν κατηγορουμένων μορφαί, αἱ ἀνήσυχτοι τῶν συνηγόρων, αἱ φιλοπερίεργοι τοῦ ἀπροσχημένου.

Καὶ ἡ ἀνέλιξις βαίνει πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν πάντων φρικαλέαν ἐπενέργειαν τοῦ Κώδικος, καὶ ἡ φαντασμαγορία ἐπιτείνεται. Ἡ γυναικεία φαντασία μου μετὰ τρομῶδους πτήσεως διέρχεται τὰς σιδηροφράκτους τῶν φυλακῶν θύρας! Εἰς ἀνήλια διαμερίσματα, διαβλέπει ἀνθρώπινα ὄντα ἕτινα ἐσφαλον, ἐκακούρησαν, καὶ ἐξαρτῶσι τὴν τύχην των ἀπὸ τῆς σιδηρᾶς αὐτῆς λέξεως, ἀπὸ τοῦ ἀδεκάστου τούτου βιβλίου.

Εὐρῶς περικαλύπτει τὰς ψυχὰς τῶν ἐρπόντων εἰς τὰς ὑγρὰς τῶν φυλακῶν τρώγλας, ὡς καὶ τοὺς τοίχους τούτων, καὶ τὰς σκοτεινὰς αὐτῶν

γωνίας. Μόνη δὲ ἡ ζωογόνος ἀκτίς, ἣν θὰ ἐκπέμψῃ ὁ Κώδικε δύναται νὰ ἐξαλείψῃ τὸν ἐπικαθήμενον εὐρῶτα καὶ ἀπὸ τῶν τοίχων καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν.

Φθάνω εἰς τὴν ὑψίστην τοῦ Κώδικος δύναμιν, ἣν ἐκδηλοῖ διὰ μιᾶς ἀποτροπαίου λέξεως «θανατοθῆτω». Καὶ πάλιν ἡ φαντασία ὀργᾷ πρὸς συγκινήσεις ὑψίστας, καὶ εἰσχωρεῖ εἰς τὸ τελευταῖον ἐνδιαίτημα τῶν καθειργημένων, τὸν Κλωβόν, καθ' ἣν στιγμὴν ἀνοίγεται οὗτος ὑπὸ ἀνθρώπου θνητοῦ, ἀπαισίας μορφῆς, φυλάσσοντος διὰ τρομακτικοῦ μεγέθους καὶ βάρους κλειδῶν, μιαν ἀνθρωπίνην ὑπαρξιν. Κρότος ἀλύσειν ἤξει εἰς τὰ ὦτά μου, καὶ βήματα συρόμενα φέρονται παρὰ τὸ πλευρὸν φρικαλέου τὴν ὄψιν ὀργάνου. Καὶ πάλιν ὁ Κώδικε ἀνοίγεται, καὶ εἰς αὐτοῦ ὀρισμός, ἀναβιβάζει ἐπὶ τοῦ δικαιοδότη ἐργαλείου, τὸ τελειότερον δημιούργημα τοῦ Πλάστου . . . τὸν ἄνθρωπον . . . καὶ ἀποκόπτει τὸ νῆμα τοῦ βίου αὐτοῦ.

Φρίσσω καὶ κλείω τοὺς ὀφθαλμούς· ἡ ἐνώπιόν μου ἐξελιχθεῖσα φρικώδης εἰκὼν . . . διαλύεται! πλὴν ὁ Κώδικε παραμένει βιβλίον χαλκίτερον.

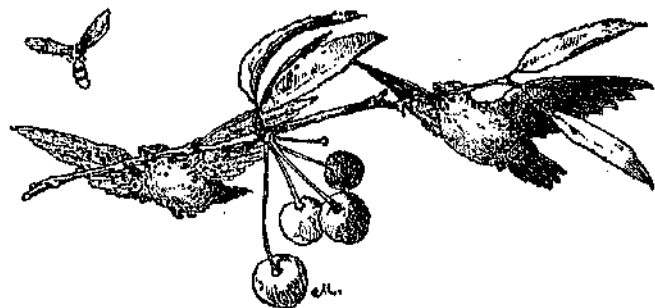

Ἀναχρονίζω τὰς σκέψεις μου. Τὸ ὄλον ἀνθρώπινον δράμα, ὡς ἀπαρχὴν καὶ ἀφετηρίαν ἔχει τὸ βιβλίον. Πρὶν ἢ ὁ νοῦς προσδράμῃ εἰς τὴν πανσθενὴ κραγὴν του, εὐρίσκειται ἐν πλήρει σκοτίᾳ· ἐν τῷ κόσμῳ βαδίζει ψηλαφητῆ, μηδὲν ἐνοῶν ἐκ τῶν ἠθικῶν, ψυχικῶν καὶ φυσικῶν συνθηκῶν. Αἱ γνώσεις του εἶναι ἀρχέγονοι, προσομοιάζουσαι πρὸς εὐτελὲς θεῖον, ὅπερ διὰ τῆς τεχνικῆς ἐπέξεργασίας μέλλει ν' ἀναδώσῃ περιλαμποῦν φλόγα. Διὰ τῆς θερμότητος αὐτῆς, ὁ ἐκ τοῦ βιβλίου ῥιφθεὶς σπόρος ἀναβλαστάνει, καλλιεργεῖται, καρποφορεῖ, καὶ μεταβάλλει εἰς χροσὸν τὸν σιδηρὸν τοῦ ἀράτρου, διαμορφόνων οὕτω τὸν τέλειον ἄνθρωπον . . .

(Σεπτέμβριος 1909)

ANNA N. ΣΕΡΟΥΪΟΥ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ*

('Εξ ἀνεκδύτου συλλογῆς)

Ⓜ ΠΛΕΑ ἀνθρωπίνη πράξις, ὅσον μεγάλη καὶ ἀν ἦναι δὲν θέλει τίποτε ἄλλο διὰ νὰ ἐξυτελισθῆ, παρὰ μίαν ἐπανάληψιν.

Ⓜ ΑΛΗΘΕΙΑ, ἥτις, μόλις προφερομένη, ἀναγνωρίζεται παρ' ὄλων, δὲν εἶναι προωρισμένη νὰ ἐξασκήσῃ μεγάλην ἐπιβρόχην ἐπὶ τῆς τύχης τῆς ἀνθρωπότητος.

Ⓜ ΠΑΡΑΔΕΧΟΝΤΑΙ ὅτι ἡ ἱστορία διδάσκει ἀνόητος ἰδέα. Ἐὰν ἡ ἱστορία ἐδίδασκε, δὲν θὰ ἦτον ἡ μία σελὶς τῆς ἀντιγραφῆς τῆς ἄλλης.

Ⓜ Τὸ παρελθὸν εἶναι κτῆμα τῶν παρελθόντων, καὶ τὸ μέλλον κλῆρος τῶν μελλόντων. Τὸ παρὸν μόνον εἶναι ἰδικόν μας, καὶ ἐφ' ὅσον ἔχομεν ἀγρὸν καλλιεργήσιμον, εἶναι ἀνοησία νὰ χάνωμεν τὸν καιρὸν μας καταπατοῦντες ἀγροὺς, ἀνήκοντας εἰς ἄλλους.

Ⓜ Ἡ μόνη ἠθικὴ σχέσις μεταξὺ εὐτυχοῦς καὶ δυστυχοῦς εἶναι, ὅτι ἡ εὐτυχία τοῦ ἐνός, πάντοτε καὶ κατὰ γενικὸν κανόνα, εἶναι συνέπεια τῆς δυστυχίας κάποιου ἄλλου.

Ⓜ ΣΥΝΗΘΕΣΤΑΤΑ, οὔτε τὸ δίκαιον εἶναι δικαιολογημένον τελείως, οὔτε τὸ δικαιολογημένον εἶναι πάντοτε δίκαιον.

* Σ. Δ. Π. Σ. Ἡ «Ποικίλη Στοά» χαίρουσα δημοσιεῖει τὰς ἀνωτέρω γνῶμας καὶ σκέψεις ἐνὸς τῶν πολλῶν ἀναγινωσκομένων καὶ περισσώτερον ἀγαπητῶν εἰς τὸ κοινὸν νέου συγγραφέως καὶ δημοσιογράφου τοῦ κ. Πολυθίου Δημητρακοπούλου, ποιητοῦ τῆς «Μαρκελλάς» καὶ τοῦ «Ἐλωτοποιοῦ τοῦ Βασιλέως».

Ⓜ Ἡ πραγματικὴ εὐτυχία δὲν εἶναι ἀντικειμενικὴ ἀλλ' ὑποκειμενικὴ. Ἐκαστος ἀνθρώπος γεννᾶται μὲ τὴν εὐτυχίαν ἐν ἑαυτῷ καὶ τὴν τοποθετεῖ ὅπου θέλει διὰ τοῦτο οἱ δυστυχεῖς, ἢ δὲν ἔχουν πλεόν ἐντὸς τῶν τῶ πτηνῶν τοῦτο, ἢ δὲν εὐρίσκουν ποῦ νὰ τὸ τοποθετήσουν.

Ⓜ Εἶναι μεγαλειτέρα ἢ ἐντροπὴ τῶν γονέων ὅταν βλέπουν τὰ τέκνα τῶν κατώτερα τῶν, παρ' ὅταν οὔτοι δεικνύονται κατώτεροι αὐτῶν.

Ⓜ Οὔτε ὁ ἥλιος τυφλῶνει ταχύτερον τοὺς ὀφθαλμοὺς μας, ἀπὸ τὴν λάμψιν, τὴν ὁποίαν διαβλέπομεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας.

Ⓜ Ὁ Θεός. Τὸ ἠθικὸν στήριγμα τῆς συνειδήσεως, παρὰ τοῦ ὁποίου αὐτὴ σπανιώτατα ζητεῖ συγγνώμην διὰ τὴν χθές, ἀναθέτει ὁμως πάντοτε εἰς αὐτὸ τὴν φροντίδα τῆς αὔριον. Μὲ τὴν σήμερον ὁ Θεός δὲν ἔχει κάμψιν σχέσιν.

(Ὀκτώβριος 1909)

ΠΟΛ. Τ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΡΟΦΕΣ

I

Ὀμίε, πῶς σ' ἄμισα χρυσὸ μου ταῖρι
Καὶ πῶς σὲ βρῖσκω τώρα,
Ὅλους τοὺς πόθους μου καὶ τὰς ἐλπίδες
Τὲς ἄρῳσεν ἡ μπόρα.

Πάν τῆς λευκῆς καὶ ἀκάρθου ψυχῆς σου
Τὰ ἀνεξελεῖστα δῶρα,
Ἐγὼ, πῶς σ' ἄριστα χρυσά μου ταῖρα
Καὶ πῶς σὲ βρῆκα τώρα . . .

II

Ἀκόμα δὲν μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω
Πῶς σ' ἔχασα μικρή μου,
Ζαλίζομαι 'ς τὸν δρόμο σὰ σὲ βλέπω
Καὶ κόβεται ἡ φωνή μου.

Κρέβω τὰ μῦρα τῆς παλῆς σου ἀγάπης
Βασύ μὲς 'ς τὴ ψυχὴ μου,
Ἄκόμα δὲν μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω
Πῶς σ' ἔχασα μικρή μου . . .

III

Ὅλα σὲ σὲν' ἀπέθαναν, μικρή μου,
Σὴν τοὺς ἀνθούς τοῦ Μάη,
Πάει τῆς λευκῆς σου παρθενιάς ἡ χάρη
Κ' ἡ ἀμορμὴ σου πάει.

Μόνον τὸ μάτι σου τὸ πονεμένο
Δαίλ' σὲν μὲ κοιτάει,
Ὅλες ἡ χέραι σου ἀνάξουν, μικρή μου,
Σὴν τοὺς ἀνθούς τοῦ Μάη . . .

IV

Ἀκόμα δὲ στοχάζεσαι μικρή μου
Τὴ θλιβερὴ σου μοῖρα,
Σὲ παρασέρνει ὁ χαίμαρρος τοῦ πόνου
Καὶ τοῦ καθμοῦ ἡ πλημμύρα.

Θάρρη τῆς κρίσεως ἀδριον ἡ γαλήνη
Καὶ τῆς ζωῆς ἡ πείρα,
Καὶ τότε, ἀθιμένα, θά σκεφτῆς μικρή μου
Τὴ θλιβερὴ σου μοῖρα . . .

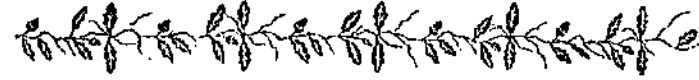
V

Ἦρθε ἔχτες 'ς τὸ φτωχικό μου σπῆτι
Κ' ἐκάρθες κοντά μου,
Ἦταν γαλήνια ἡ δῆσι σου εἰμένα
Ἐκτοῦσεν ἡ καρδιά μου.

Ι. ΑΡΣΕΝΗ

Μοῦρες γιὰ τὲς πομπὲς καὶ τὲς παράτες
Τοῦ ζηλευτοῦ σου γάμου,
Ἦταν γαλήνια ἡ δῆσι σου εἰμένα
Ἐκτοῦσεν ἡ καρδιά μου . . .
(Μουσική 1900) Γ. ΣΑΓΙΑΞΗΣ

Ἡ πλειστον τῆς νυκτὸς τῆς παραμονῆς τῆς ἀναχωρήσεώς του
διὰ τὴν Κρήτην, κατὰ τὴν ἀλησμόνητον ἐποχὴν τοῦ 97, ὁ
Κωνσταντῖνος Μάνος, τὴν διήλθεν εἰς τὸ γραφεῖον μου.
Κατήχητο εἰς τὴν μαρτυρικὴν γῆσον ὁπλαρχηγὸς καὶ πολε-

μαστῆς, μὲ τὸ εὐγενικόν του
ὄνομα, τὸ τιμηθὲν διὰ τοῦ
πατρὸς του κατὰ τὴν περιφη-
μον μάχην τοῦ Βαρὲ καὶ
μὲ τὰ σπάνια προσωπικά του
χαρίσματα, τὰ στολίζοντα μὲ
μοναδικὴν ἀφειδίαν τὸ ὑπο-
κείμερόν του.

Ἐνα ἔτος πρότερον, παρ'
βλας τὰς ἀντιδράσεις, εἶδε τὴν
θανασίαν ἐκείνην ἐπιτυχίαν
τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγόνων
δημιουργὸς καὶ πρωτοστάτης
τῶν ὁποίων αὐτὸς ὑπῆρξεν.

Εἶχεν ἐπιστρέψει ὀλίγον
πρότερον ἐξ Ἀγγλίας γεμάτος
ζοῆν καὶ ἀλήθειαν, μὲ ἰδα-
νικά μεγάλα καὶ μὲ γενναῖα
καὶ ἐλεύθερα φρονήματα, ὡς
εἶχεν ἐπιστρέψει ἄλλοτε ἐκ
Γερμανίας πλήρης μαθήσεως
καὶ σπουδῆς, δείγματα τῶν ὁποίων παρέσχεν ὡς ποιητῆς καὶ λόγιος,
εἰς τὴν πρώτην ἀκόμη νεότητά, τραγουδήσας εἰς μελωδικὴν εὐφροσύνην
καὶ εἰς ἀδρόνους στίχους τὴν φῶσιν καὶ τὸ ὄραϊον.

Ὡς καλλιτέχνης πρέπει νὰ ὑπερηφανεύηται διὰ τὸν θάνατον τῆς

✱ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΘ. ΜΑΝΟΣ ✱

Τουδήθ και τὴν Σαστεριά, ποιήματα τὰ ὁποῖα τὸν θέτουν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν μεταξὺ τῶν συγχρόνων του συναδέλφων.

Γράφων ἀνωτέρω ὅτι τὸ πλεῖστον τῆς νυκτὸς τῆς παραμονῆς τῆς εἰς Κρήτην ἀναχωρήσεώς του τὸ διήλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν μου, τὸ γράφω διότι θὰ μείνωσιν ἀληθινοί μοι δι' ἐμὲ αἱ ὄρααι αἱ ὁποῖαι ἐπέρασαν ἐκεῖ τότε, εἰς μίαν συνομιλίαν χαρακτηριστικὴν διὰ τὸν Μάνον καὶ καταδηλοῦσαν ἔμφανως τὸν πατριωτισμὸν του καὶ τὰς φιλοδοξίας του.

Ἦτον ἀνυπόμονος καὶ βιαστικός ὡς ἐὰν ἀνεχώρει διὰ ταξείδιον εὐχαριστήσεως, καὶ ἤρεμος καὶ ἀπαθὴς ὡς ἐὰν οὐδὲν ἔπρατε τὸ κοπιώδες κἄν.

Καὶ ἐγνώριζεν ὅλας τὰς δυσχερείας, αἰτίνας θὰ τὸν παρεκλογούθουν, ὅλας τὰς ταλαιπωρίας, αἰτίνας τὸν ἀνέμενον, ὅλους τοὺς κινδύνους πρὸς τοὺς ὁποίους ἔμελλε νὰ ἐκτεθῆ.

Καὶ εἰς τὸ ὄραϊόν του πρόσωπον μόνον ἡ χαρὰ ἔλαμπε καὶ ἤστραπτεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ὡς ἠλεκτρισμός διέφενγε διὰ τῶν κινήσεων τῶν χειρῶν του καὶ ὡς μουσικὴ ἐξήρχετο διὰ τῶν χειλέων του, μίαν μουσικὴν ὑπερκοσμία καὶ δεισιδωδῆς.

ὦ! Τὶ ὄραϊα ποῦ ὀμιλοῦσε διὰ τὴν πατρίδα καὶ διὰ τὰ πρὸς αὐτὴν καθήκοντα.

Ἐνόμιζα τὴν μελιχρὰν ἐκείνην ἀνοιξιὰτικὴν νύκτα ὅτι εἶχα ἀπέναντί μου ἕνα θεόπεμπτον ἄγγελον εὐαγγελιζόμενον τὴν ἀνάστασιν τοῦ Ἑθνους...

Ἡ ποιητικὴ του ψυχὴ, ἡ στιχοποιήσασα ἄλλοτε τὸ Τραγοῦδι τοῦ Ἑλίου καὶ τὴς Νερσίδες, ἐπλανᾶτο ἐπὶ πολὺ ἀκόμη μετέπειτα εἰς τὸ ταπεινὸν μου δωμάτιον, σκορπίζουσα ἤχους καὶ σκοποὺς...

Καὶ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὰ γλυκοχαράγματα τῆς νυκτὸς ἐκείνης ποῦ ἀνήρτησε τὸ ὄπλον καὶ ἐξώσθη τὸ ξίφος, ἀναχωρῶν διὰ τὴν ἐπαναστατοῦσαν διὰ τελευταίαν φορὰν Ἑλληνικὴν μεγαλόνησον.

Ἦτο καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤρεμος καὶ γλυκὺς, ἀπαθὴς καὶ ἀτάραχος, λάμπων ὅλος ἀπὸ ὑπερκόσμιον γλυκύτητα καὶ ἀπὸ μίαν φαιδρότητα δλόψυχον.

Ἔχει πλασθῆ μόνον διὰ γενναῖα ἔργα, καὶ αἱ συγκινήσεις τῶν μεγάλων ἐπιβολῶν δὲν ἀπετύπωσαν τίποτε ἄλλο εἰς τὸ πρόσωπόν του παρὰ ἕνα πρόωρον ὀλίγον ἀνδρικὸν κάλλος.

Οἱ ἐνδοιασμοὶ καὶ αἱ ἐπιφυλάξεις καὶ οἱ φόβοι καὶ αἱ ὑποψίαι αἱ ἀσχημίζουσαι τὸ πρόσωπον καὶ ἀλλοιοῦσαι καὶ συνθλίβουσαι τὸ σῶμα, δὲν διήλθον ποτέ, οὐδ' ὡς σκῆαι τοῦ πνεύματος τοῦ Κωνσταντίνου Μάνου, καὶ ὅταν ἐπέστρεψεν οὐτος ἐκ Κρήτης νικητὴς καὶ ἤρωες δὲν ἔφερον οὐδὲν ἄλλο ἔγχοσ, πολυμήγων ἀγώνων, παρὰ τὴν μελαφό-

τητα τοῦ δέρματος καὶ μίαν ἀδοτηρότητα εἰς τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς. Τίποτε ἄλλο.

Καὶ τὰ ἔγχοσ αὐτὰ ἦσαν ἐφήμερα.

Ὀλίγον κατόπιον ἐξηφανίσθησαν καὶ αὐτὰ καὶ τὸ πρόσωπον ἔγνε πάλιν ἤρεμον καὶ λευκὸν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ γλυκεῖς καὶ συγκαταβατικοὶ καὶ πρόσχαροι.

Ἡ ἡγεμονία τῆς Κρήτης ἡ ὀφειλουμένη τόσον εἰς τ' ἀνδρεία τέσσα της ὅσον καὶ εἰς αὐτόν, δὲν ἦτο βεβαίως ἡ ἰκανοποιητικώτερα λύσις διὰ παιριώτην, ὁποῖος ὁ Κωνσταντῖνος Μάνος, ἀλλ' ἦτο πᾶντως μίαν εὐπρόσδεκτος καὶ μίαν ἐνθαλθόντικὴν ἔκβασις.

Ὡς τοιαύτην τὴν ἀπεδέχθη μὲ ἀνακουφισμένην καρδίαν καὶ ἡ λατρεία του πρὸς τὴν ὄραϊαν νῆσον τὸν ἔκαμε νὰ ἐγκατασταθῆ ἐκεῖ καὶ ὡς ἰδιώτης μακρὰν παντὸς ἀξιώματος καὶ ἔκτος πρὸς πᾶσαν ἰδιοτελεῖ φιλοδοξίαν, νὰ βλέπῃ τὴν ἀνεξαργησίαν ἐκείνης διὰ τὴν ὁποῖαν ἤνοιξε τὰ βαλάντιά του ἄλλοτε καὶ διεκύβενσε τὴν ἐδέλιδα ζωὴν του.

Πρὸ ὀλίγου καιροῦ τὸν παλαιὸν μου φίλον τὸν εἶδα ἐλθόντα δι' ὀλίγας ἡμέρας ἐνταῦθα, ὅτε ὀμιλήσαμεν καὶ πάλιν διὰ παλαιὰς ἐποχάς. Ἐἶναι πάντοτε ὁ ἴδιος. Ποιητὴς κατὰ βέθος καὶ πατριώτης. Αἱ πολεμικαὶ μας ἀποτυχίαι τὸν ἐτάραξαν φαίνεται βαθέως καὶ δὲν εἶναι πολὺ ἐνθουσιασμένος διὰ τὴν φυλὴν μας τώρα καὶ δὲν ἐλπίζει πολλά, ἀλλὰ δὲν τὸν μαρμαίνει καμμία ἀποθάλθονσις καὶ δὲν τὸν φθίνει καμμία ἀπογοήτευσις.

Ἐἶναι πάντοτε ὁ ἀνδρικός τῆς δράσεως καὶ τοῦ ἐμπρός, ψυχὴ διὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Νίτσε θὰ ἤνοιγε πάντοτε τὸ πᾶνθεον τῶν ἰσχυρῶν, τῶν δικαιομένων νὰ ζήσωσι καὶ τῶν κατισχυόντων.

Δὲν γνωρίζω τί νὰ σκέπτηται σήμερον περὶ τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τῆς Κρήτης, διότι ἀπέφυγε μετ' ἐπιμελείας νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ αὐτοῦ, δὲν ἀμφιβάλλω ὅμως ὅτι τὰ ἰδανικά του καὶ οἱ πόθοι του στρέφονται εἰς τὴν ἔνωσιν τῆς μεγαλονήσου μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Ἴσως τὴν στιγμὴν αὐτὴν τοιοῦτον ὕνειρον νὰ ἦναι χίμαιρα ποιητοῦ, ἀλλὰ μήπως ὅλα τὰ μεγάλα ὕνειρα, εἴτε τ' ἀποτυγχάνοντα, εἴτε τὰ πραγματοποιούμενα, ἀδικίφορον, δὲν ἐφάνησαν διὰ μίαν στιγμὴν πάντοτε χίμαιραι;

Δὲν γνωρίζω διατί ἀνέκαθεν ὁ Κωνσταντῖνος Μάνος μοῦ ἐφαίνεται ὡς ἐκπροσωπῶν καὶ ἐσωματιόντων κἄτι, μυστικὸν καὶ παμπόθητον, κἄτι ὁσῶν τὴν Μεγάλην Ἰδέαν.

Τι κρῖμα νὰ μὴν ἀπομῆνη ἢ ἀφηρημένη αὐτή, ἀλλὰ τόσο σημαντικὴ ὑπόστασις τοῦλάχιστον νῦν ὅσον εἶναι ὁ σωματοποιῶν, οὕτως εἰπεῖν, αὐτὴν ἔξοχος πατριώτης.

Τι κρῖμα!

Ἄν συνέβαινε τὸ τοιοῦτον, οὔτε ἡ Μικρὰ Ἑλλὰς θὰ ἦτο σήμερον ὅποια εἶναι, οὔτε ὁ Κωνσταντῖνος Μάνος θ' ἀνακαθίζε Βενετικούς πύργους παρὰ τὴν Χαλέπαν καὶ θὰ ἐκιδάσσευεν Ἀραβικοὺς κέλητας...

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1825

ΓΙΑΤΙ κῦμα κρημαρῶνεις
Καὶ πρηφανα κυλῆς
Στὸ λιμάνι τῆς Μεθώνης;
Γιατί κῦμα δὲ μιλῆς;
Ἄχ! Γιατί πλιά δὲ φροσῆι
Τ' ἀγροῖα δροσερῆ
Ὅπως φῶσαγε στὸ πλάι
Τοῦ Μικρούλη μιά φράξ;
Παραμέγαρον στοιχῆια
Μαῦρα νέφη ἀπὸ κεινὸ,
Γιὰ νὰ δοῦνς τέτοι' ἀνδρεία
Ὅσαι ζοῦν στὸν Οὐρανό.

10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1826

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ φημισμένο
Μὲδ' στὸ αἷμα βουτημένο,
Μεσολόγγι, μὲ καμάρι
Θὰ φριχῶνῃ τὸ χορτάρι,
Καὶ θὰ βγαίνουν τὰ λουλούδια
Χαρωπὰ ὡς ἀγγελούδια.
Πεταλοῦδες θὰ πετοῦνε
Τ' ἄρωμά τους νὰ ζουφοῦνε
Καὶ νὰ χέουν μέσ' τὰ σπλάγχνα
Τοῦ Παράδεισου μιάν ἄχνα,
Καὶ λουλούδια καὶ χορτάρια
Θὰ στολίζουν παλλημάρια.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ Γ. ΚΑΡΑΒΙΑΣ

Η ΒΙΑΝΟΔΟΣ

(Ἀσμάτιον)

ΑΚΟΥΜΠΙΣΜΕΝΗ στὸν ἴσθμὸ τὰ κῦματα κυτιάζω
μὲ τὴν ἐλπίδα τῆ χροσῆ
νὰ ἰδῶ τ' ὄρατό μου νησί,
νὰ παύσω νὰ στενάζω!

*

Νὰ ἰδῶ τὴ μητροῦλά μου ποῦ καρτερεῖ μὲ πόθο,
τὸ σπῆτι μου τὸ φτωχικό
ποῦ εἶν' ὄνειρό μου παιδικό
Ἄχ! Τὶ χαρὰ ποῦ νοιώθω!

*

Μὰ φθάνω κ' ὅλα ἔρημα καὶ ὅλα ἀλλαγμένα
μόνον ἡ μάννα μου ἡ γλυκειὰ
μὲ σφιγγεὶ μέσ' στὴν ἀγκαλιὰ
καὶ λημονῶ τὰ ξένα!

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ ΦΟΥΝΤΟΥΚΛΗ

ΑΤΑ τὸν μῆνα Αὐγούστου τοῦ 1899 ὁ θάνατος ἀφῆρασεν ἀπὸ τῆς πατρίδος καὶ τῆς οικογενείας πολυτιμοτάτην ὑπαρξίν, τὸν ἀειμνηστον Σπυριδῶνα Βλάχου, τοῦ ὁποίου τὴν εἰκόνα, τὴν ὑψωμένην τόσο ἐν τῷ θαυμασμῷ τῶν γνωρισάντων αὐτόν, ὅσον καὶ ἐν τῷ νεοελληνικῷ πανθέῳ τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν μεγάλων ἔργων, εὐτυχοῦμεν ν' ἀναρτήσωμεν ἐν τῇ μᾶλλον τιμη-

* ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ *

(Ἐκ παλαιῆς φωτογραφίας)

μημένη στήλη τῆς «Ποικίλης Στοῆς», ὑποκλιόμενοι εὐλαβῶς πρὸ τῆς ἐπιβολῆς ἣν ἐμπνέει, καὶ θαυμάζοντες τὴν ἀκτινοβολίαν τῆς εὐφροσύνης καὶ τῆς δυνάμεως ἣν ἐκπέμπει ἡ σεμνὴ τοῦ ἀνδρός φυσιογνωμία. Ἐνώπιον δὲ τῆς ἐπιβλητικῆς ταύτης εἰκόνας, ἥτις ὑφούται ὡς σύμβολον ἐμπνευσμένης ἔθνικῆς, δικαστικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀρετῆς, ἀναπέμποντες τὴν βαθύαν προσεσχῆν τῶν εὐγνωμόνων ἀναμνήσεων, αἰσθανόμεθα ἐν ἡμῖν βαθύως τὴν ἀλγιστὴν ὀδύνην, ἥτις θλίβει τὴν ψυ-

χὴν ἐπὶ τῇ σκέψει τῆς ἀνυπολογίστου ἀπώλειας ἣν ὑπέστη ἡ νεοελληνικὴ φιλοπατρία καὶ ἡ δικαστικὴ ἀρετὴ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ κοιδίμου Βλάχου, τοῦ ἀδαμξαντίνου τούτου βράχου τῆς ἀληθείας, τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς δικαιοσύνης.

Διότι δὲν εἶναι ἀπώλεια μόνον οικογενειακὴ, δὲν εἶναι μόνον συμφορὰ κοινωνικὴ ἢ ἀτυχία τοῦ θανάτου τούτου, εἶναι συγχρόνως καὶ κατὰ μείζονα λόγον, πολὺ γενικώτερον τὸ δυστύχημα: Ἐξέλιπεν ἀπὸ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος ἡ σιωπηλὴ ἐκείνη κρυσταλλίνη πηγὴ τοῦ διαυγεστάτου νάματος ὅλων τῶν ἐμπνευσμένων ἀρετῶν, τῶν εὐγενῶν ἰδεῶν τοῦ καθήκοντος, τοῦ νόμου, τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἀληθείας, ἐξέλιπεν ἐν ἑκ τῶν ὀλιγίστων ἐκείνων ὑγιῶν κέντρων τῆς ἐναρέτου ζωῆς καὶ δυνάμεως,

ἥτις ἠδύνατο νὰ συγκρατήσῃ τὴν πανταχόθεν καταρρέουσαν ἠθικὴν ἔκπτωσιν καὶ χρεωκοπίαν, ἥτις ἠδύνατο νὰ ἐγκεντρίσῃ τὴν ζωὴν τῆς ὕψους εἰς τὴν πανταχόθεν παραλύουσαν ἠθικὴν ἔκλυσιν καὶ ἐκφύλισιν, καὶ ν' ἀναρρίπισῇ τὴν ζωογόνον διέγερσιν τῶν ἐν ἡμῖν εὐγενῶν ἐνορμήσεων. Ἰπὸ τοιαύτην ἔποψιν ἢ ἐκ τοῦ θανάτου συμφορὰ εἶναι ἀνυπολόγιστος διὰ τὴν σημερινὴν πατρίδα καὶ κοινωνίαν, εἰς ἣν παγετώδης ἐκτείνεται ἡ ψυχρὰ ἀπάθεια καὶ ἀδιαφορία καὶ ἡ ἔκλυτος ἀτονία, πυρετώδης δὲ συνωθεῖται ἡ διαφθορὰ τῆς φαιλότητος, τῶν παρανομιῶν καὶ τῶν πολιτικῶν μέσων. Ἰπὸ τοιαύτην ἔποψιν ἢ ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ **Σπ. Βλάχου** ἀπώλεια εἶναι μεγάλη, καὶ ἕνεκα τούτου τὰ πλεῖστα τῶν δακρῶν ἄτινα λείβομεν ἐνταῦθα, χύνονται μᾶλλον δι' ὄλους μας, ἢ διὰ τὰ βαρυνεθούντα εὐγενέστατα τέκνα τοῦ περιληγμένου ἀνδρός.

Ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν καὶ τὸν ἐθαύμασαν — καὶ εἶναι οὗτοι ὅλοι, οὓς ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ μεθ' ὑπερηφάνου τιμῆς ἢ παρ' ἡμῖν πολιτεία καὶ κοινωνία — θὰ συναισθάνωνται ἀτυχῶς τὴν πικρὰν ταύτην ἀλήθειαν. Ὅσοι ὁμως δὲν τὸν ἐγνώρισαν, ὀφείλουσιν νὰ λάβουν ἔστω καὶ γενικωτάτην ἰδέαν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνδρός, τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἀρετῶν του, αἵτινες διέπνεον καὶ διεθέρμαινον τὸν βίον του ὁλόκληρον, καὶ αἵτινες παρέστησαν αὐτὸν ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ κόσμου ὡς τὴν ἐνθουσιωδῶς καὶ ἀκαταπονήτως δρώσαν καὶ ἀγορεύουσαν καὶ δικάζουσαν ἐνσάρκωσιν τῆς ἀληθείας, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Διὰ τοὺς ἀγνοοῦντας τούτους, σημειοῦμεν συντόμως τὴν βιογραφίαν καὶ τὸ ἔργον τοῦ διαπρεποῦς ἐκείνου λειτουργοῦ τῆς Θέμιδος, τοῦ ἐνθουσιωδούς ἐκείνου στρατιώτου τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, οὗτινος θὰ θρηνοῦμεν ἐπὶ μακρὸν τὴν ἐς αἰὶ ὀδυνηρὰν ἀπώλειαν.

Ἐγενήθη ὁ **Σπυριδῶν Βλάχος** ἐν Μεσολογγίῳ τῇ 18 Ἀπριλίου 1893. ἐν τῇ μικρῇ ταύτῃ πατρίδι, ἥτις ἐγέννησε πᾶν ὃ, τι μέγα ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἢ νὰ καταγόμενος ἐκ γονέων πεσόντων ἐν τῷ ἄγῳνι, κατὰ τὴν τρομερὰν ἐκείνην σύρραξιν τῆς ἀκμαίως ἀναγεννωμένης ἑλληνικῆς ἐλευθερίας μετὰ τῆς ἀκαταβλήτου τυραννικῆς κυριαρχίας, διετήρησεν ἐν τῇ ψυχῇ του ὅλον τὸ πῦρ τῶν εὐγενῶν ἀγῳνων, ὅπερ διεθέρμαινον ὅλον του τὸν βίον ἐν τῷ καλῷ ἀγῳνι τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἄνευ τῶν ὁποίων εἶναι ἕδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ἡ ἐλευθερία, ὑπὲρ ἧς ἠγωνίσθησαν καὶ ἔπεσον τόσον οἱ πατέρες του, ὅσον καὶ ἡ μικρὰ του πατρίς.

Μὲ τὸ πῦρ τοῦτο ἐντὸς τῆς νεανικῆς του ψυχῆς ἦλθεν εἰς Ἀθήνας ἐσπούδασε τὰ Νομικὰ, 26 ἐτῶν ἐγένετο Πρωτοδίκης καὶ ἀνερχόμενος ἱεραρχικῶς τὰς βαθμίδας τῶν δικαστικῶν ἀξιωματῶν ἔφθασε μέχρι τοῦ ἀξιωματος τοῦ Εἰσαγγελέως τῶν Ἐφετῶν, ἐπὶ εἰκοσι πέντε συνεχῶς ἔτη, ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην, ἀπονέμων καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἑλλάδος τὸ ἀληθὲς δίκαιον, καὶ ἐμπνέων τὴν πεποιθῆσιν εἰς τὴν δικαιοσύνην τῆς πατρίδος μας. Τοῦτο βεβαίως δὲν εἶναι μικρὸν κατόρθωμα διὰ τὰ παρ' ἡμῖν ἐγκατασταθέντα ἔθνη τῶν πολιτικῶν καὶ κομματικῶν ἐπεμβάσεων καὶ συμπαθειῶν· αἱ ἐπεμβάσεις αὗται

ἐδοκιμάσθησαν καὶ εἰς τὸν ἀείμνηστον **Βλάχον**, μολοντί δὲ ἀπειράκις ἀπῆρχοντο ἄπρακτοι καὶ κατησχυμένοι πάντες οἱ ἐν ἰσχύει πολιτικῶς καὶ θείοντες νὰ ἐπέμβωσιν εἰς τὰ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ὁποίας εἶχε ταχθῆ ἑκεῖνος ἀκοίμητος φρουρός, ὁ στρατιώτης οὗτος ἠναγκάσθη μολαταῦτα νὰ καταθέσῃ τὰ ὅπλα, νὰ παραιτηθῇ τοῦ ἀξιωματός του, ἀκολουθῶν τὸν νόμον τῆς ἠθικῆς φύσεως, καὶ ὃν διὰ νὰ ὑπάρξῃ ἡ ζωὴ πρέπει νὰ προσαρμόζῃται πρὸς τὴν ἠθικὴν ὅσον καὶ τὸ φυσικὸν περιβάλλον. Καὶ ἐπειδὴ τὸ περιβάλλον τοῦτο ἐστάθη ἄδύνατον νὰ ἠθικοποιήσῃ ὁ τύπος ἐκεῖνος τῆς ἐνθουσιωδούς δικαστικῆς ἀρετῆς, φυσικὴ συνέπεια ἦτο ν' ἀποχωρήσῃ τῆς μεμολυσμένης ἐκείνης ἠθικῆς ἀτμοσφαιρας καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ ζῶν καὶ ἀναπνέων τὸν καθαρὸν ἀέρα τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Καὶ παρητήθη τοῦ ἀξιωματος τοῦ Εἰσαγγελέως τῶν Ἐφετῶν εἰς ἡλικίαν 52 ἐτῶν, δικηγορῶν ἔκτοτε ἐν τῇ Ἀρείῳ Πάγῳ καὶ τῷ Ἐφετείῳ, διακρινόμενος διὰ τὴν πειστικὴν, νευρώδη, καὶ γλυκεῖαν αὐτοῦ εὐγλωττίαν, μέχρι τῆς τελευταίας του πνοῆς.

Διαρκούσης ὁμως τῆς ἀξιωματικῆς του ὑπηρεσίας, αἱ ἀποτυγχάνουσαι πολιτικαὶ ἐπεμβάσεις ἐγένοντο ἀφορμὴ, ὅπως προσέξωσι περισσότερον οἱ περὶ τὴν πολιτείαν εἰς τὸν ἀδαμάντινον χαρακτῆρα τοῦ ἀνδρός. Ὁ εὐφύστατος καὶ ὀξυνοῦστατος τῶν πρωθυπουργῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος **Ἀλέξανδρος Κουμουνοδόχος** δὲν ἰβράδυνε νὰ διῶδῃ τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀδεκάστου Εἰσαγγελέως καὶ πεφημισμένου Δικαστοῦ, καὶ ἀνέθηκεν αὐτῷ κατ' ἑλλογὴν τὴν ἐντολὴν τῆς ἀντιπροσωπείας τῆς ἑλληνικῆς δικαιοσύνης κατὰ τὸ 81 ἐν τῇ καταλαμβανομένῃ χώρῃ τῆς Θεσσαλίας. Ὁ **Σπυριδῶν Βλάχος** βαθέως συνηθάνετο τὴν ἐπισημότητα καὶ τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς του· διὰ τῆς ἀκαταβλήτου δ' αὐτοῦ δραστηριότητος καὶ εὐθυδικίας κατώρθωσε νὰ ἐμφανισθῇ, πρὸ τοῦ ἀνακύπτοντος Θεσσαλικοῦ λαοῦ ἐκ τοῦ σκότους τῆς δουλείας, τῶν ἀνομιῶν καὶ τῶν αὐθαιρέτων παρανομιῶν, ὡς αὐτὴ αὐτὴ ἡ λάμψις τοῦ ἀνατέλλοντος δι' αὐτοὺς ἡλίου τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἐμπνέων πίστιν, πεποιθῆσιν καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ νέου καθεστώτος, εἰς ὃ εἰσῆρχοντο οἱ Θεσσαλοὶ μετὰ τεσσάρων αἰώνων δουλείαν. Ἐπὶ ἐν ἔτος δὲ παραμείνας ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ ὡς Εἰσαγγελεὺς τῶν Ἐφετῶν, καὶ ἰδρύσας τὰ δικαστήρια καὶ παγιώσας τὰ θεμέλια τῆς δικαιοσύνης καὶ ὑψώσας τὸν θρόνον τῆς γενικῆς ἰσότητος μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τῶν αὐθαιρέτων καὶ ἀνόμων τουρκικῶν «ἔτσι θέλω» καὶ «χατηρίων», ἐνεφύσησεν εἰς τὸν ἐλευθερωθέντα Θεσσαλικὸν λαὸν τὰς πρώτας πνοὰς τοῦ δίκαιου, καὶ ἐπανῆλθεν ἐνταῦθα, ὅπως συνεχίσῃ τὸν πλήρη πολυτίμου δράσεως τόσον δικαστικόν, ὅσον καὶ κοινωνικόν καὶ οἰκογενειακόν του βίον.

Διότι καὶ ἡ κοινωνικὴ του δράσις ἔφερε τὴν σφραγίδα τῆς αὐτῆς ἐνθουσιωδούς καὶ ἐμπνευσμένης ἐνεργητικότητος, διότι καὶ αὐτὴ διεθέρμαινετο ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐναρέτων ἐνορμήσεων καὶ ἰδεωδῶν, τῶν ὁποίων τὴν ἐνσάρκωσιν ἐν τῇ κοινωνικῇ καὶ οἰκογενειακῇ ζωῇ ἐπέδωκε μετὰ

νεανικοῦ πράγματι σφρίγγους, μετὰ παιδικῆς σχεδὸν ψυχικῆς δρασερότητας, μετὰ δυνάμειος καὶ σθένους ἀληθῶς ἀνδρικοῦ.

Ἡ αἰωνία νεότης τοῦ ἀνδρός ἐκείνου, ἡ αἰωνία ἐκείνη ὑγεία τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας, ἡ ἀκαταπόνητος ἐκείνη ἀκμὴ καὶ δύναμις τῆς ζωῆς του, ἣτις ἐξέλιπε σχεδὸν καὶ ἀπὸ αὐτῆς ἀκόμη τῆς νεωτέρας νεότητος, ἡ δρασερὰ ἐκείνη νεότης ἐνέπνεε παντοῦ τὴν δρασερὰν πνοὴν τῆς διεγέρσεως καὶ τῆς δυνάμειος τῆς. Εἰς ὅλας τὰς ἐταιρείας, εἰς ὅλα τὰ σωματεῖα, ἐθνικὰ καὶ ἰδιωτικά, εἰς τὰ ὅποια μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐλάμβανε μέρος, ἐσκόρπιζεν ἀπειδιῶς τοὺς θησαυροὺς τῶν ἀρετῶν του, τὴν δύναμιν τῆς αἰωνίας νεότητός του, τὸν ἐνθουσιασμόν τῆς ἐργασίας του ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ τῆς συνεχοῦς βελτιώσεως, εἰς ὅλα προσεπάθει νὰ ἐμφυσήσῃ τὴν ζωὴν τοῦ νόμου, τῆς ἀρετῆς, τῶν ἀφιλοκερδῶν βλέψεων, αἰτινες ἀπετέλουν δι' αὐτὸν τὸ διεγερτήριον τῆς ζωῆς του. Καὶ ὅπου εὔρισκεν ἠγῶ τῶν προσπαθειῶν του, ἠγάλλετο τὴν χαρὰν τοῦ δικαίου, ὅπου δ' ἐβόα ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἀπεμακρύνετο μετ' ἀγανακτήσεως, παρητεῖτο περιλύπως, καυτηριάζων ἀνηλεῶς τὰ αἰτία τὰ ὅποια τὸν ἠνάγκαζον πρὸς τοῦτο, τὰ διάφορα γενικά καὶ ἀτομικά ἔλκη, καὶ ἀπῆργετο φέρων ἐν ἑαυτῷ μετὰ τῆς πικρίας διὰ τὴν ἐλεεινότητα τῶν διαφορῶν καθεστῶτων καὶ τὴν γλυκεῖαν σκέψιν ὅτι αὐτὸς τοὐλάχιστον τὸ πᾶν ἐξήντησεν ὅπως ἐπιπέρη αἰσιωτέρον τι ἀποτέλεσμα. Τοιαύτην διαγωγὴν ἐδείξεν ἀποχωρήσας μετὰ τοῦ σοφοῦ λογίου τοῦ αἰοδίδμου **Πασπάτη** ἐκ τοῦ Ἀρσακείου, ἐν τῷ ὅποιῳ ἡ φωνὴ τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος ἐχάνετο πρὸ τῶν γνωστῶν ἰδιοτελῶν ὀργίων. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλα σωματεῖα τὴν αὐτὴν ἀκατάβλητον πολιτείαν καὶ διαγωγὴν ἐπεδείξατο.

Ἄνῃρ τοσοῦτων ἀληθῶν ἀρετῶν φαντάζεσθε ὅποιος ἦτον εἰς τὸν ἐπίλοιπον κοινωνικὸν καὶ οἰκογενειακὸν του βίον. Ὡς οἰκογενειαρχῆς παρέσχεν εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς πατρίδος μας, μετὰ τῆς ἀρίστης ἐκείνης καὶ ἐναρέτου συζύγου του, τῆς ἀειμνήστου **Ἰομήνης Βλάχου**, μίαν τῶν τελειοτέρων, εὐγενεστέρων καὶ ἐναρετοτέρων ἐλληνικῶν οἰκογενειῶν. Ὡς ἀτομον δὲ ἦτον ἀληθῆς ἀπόλαυσις, πολῦτιμος διδασκαλία, ἀνεκτίμητος ἀνθρωπος. Ἡ μετ' αὐτοῦ ἀναστροφή ἦτον ἐορτὴ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας πανήγυρις, ἦτο συγχρόνως καὶ τῆς ψυχῆς εὐλαβεστάτη προσευχή. Ὅλα τὰ εὐγενῆ ἰδεώδη, ὅλα αἱ ἀδαμάντινοι ἀκτινοβολαὶ τῆς ἀληθοῦς ἐλληνικῆς εὐφυίας, ὅλη ἡ δύναμις καὶ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄρωμα τοῦ ὑγιῶς ἐλληνικοῦ πνεύματος, ὅλα ταῦτα ἐσπινθηροβόλουν θωπευτικῶς, ἠδέως καὶ ἐμπνευσμένως ἀπὸ τὴν ἡρεμον καὶ γλυκεῖαν καὶ σθεναρὰν εὐγλωττίαν τοῦ σεβαστοῦ καὶ φιλότατου ἐκείνου ἀνδρός.

Ὅταν ὠμίλει περὶ θρησκείας, ὅταν ὠμίλει περὶ πατρίδος, ἡ ὠμίλια του ἦτον ἡρεμος παιὰν Ἑρταίου. Μετέδιδεν ἀκαριαίως τὴν δόνησιν καὶ τὸν σεισμόν τῶν αἰσθημάτων του εἰς ἡμᾶς, οἵτινες μὲ δάκρυα πολλάκις εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μὲ στῆθος παλλόμενον, παρεδίδομεν τὴν ἐνθουσιασμένην καὶ γοητευμένην ἡμῶν ψυχὴν εἰς τοῦ μάγου ἐκείνου καὶ ἐνα-

ρέτου ἀγαρητοῦ τὴν διάθεσιν. Ὅταν δὲ ὠμίλει περὶ τῆς γενικῆς καὶ ἀτομικῆς ἠθικῆς, ὅταν διηγεῖτο τὰ φαιδρότατα καὶ εὐφύεστατα ἐκείνα ἐπεισόδια τῆς ζωῆς του, ἦτον αὐτὴ αὐτὴ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ εὐφυία ὠμιλοῦσα καὶ σκορπιζουσα τὰ ἀντὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς χάριτος, τὴν δρασερὰν πνοὴν τῆς νεότητος καὶ τῆς πρωτοτυπίας ἐν πάσῃ ἀντιλήψει γεγονότων, ἐν πάσῃ ἐκφράσει σκέψεων, ἐν πάσῃ ἐκδηλώσει τῆς ἠθικῆς του ζωῆς. Καὶ ὅταν τὸν λόγον ἔφερε καὶ ἐπὶ τῆς ἀπαισιῶς ἐκτεινομένης γενικῆς ἡμῶν καταστάσεως, ἐθνικῆς, πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς, ἦτον ἐνόμζε τις, αὐτὴ αὐτὴ ἡ πατρις ἠρηγεῦσα καὶ πονεῦσα, ἦτον αὐτὴ αὐτὴ ἡ πατριωτικὴ ἐδύνη ζωῶσα, κλαίουσα, ἀλλ' αἰωνίως ἐλπίζουσα καὶ αἰσιοδοξοῦσα διὰ τὸ μέλλον τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδος.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ ἀνὴρ, ὁ καταλαμπὼν ζωσαν ἠγῶ τῶν ἀρετῶν του εἰς τὰ τέλεια του.

Τοιοῦτος ἦτον ὁ ἀνὴρ ἐν τῇ δικαστικῇ, δημοσίᾳ καὶ ἰδιωτικῇ αὐτοῦ δράσει. Τοιοῦτων χαρακτηριστικῶν, ἦτον ἡ δράσις ἐνασχολησῆς ὁ **Σπυρίδων Βλάχος**, εὐτυχῶς εὐτυχοῦμεν νὰ δημοσιεύσωμεν τὴν εἰκόνα μετὰ τῶν ὠμῶν τούτων βιογραφικῶν γραμμῶν, ἐν εἰδεί ἀντηγήσεως τῶν ἀρετῶν του, τῶν ὁποίων ἡ αἰωνία ἀνάμνησις ἢ ἀψοῦται ἐν τῷ θαυμασμῷ τῆς νεοελληνικῆς κοινωνίας καὶ πατρίδος, ὡς ὕψους καὶ ἡ σεμνῆ καὶ ἐπιβήλλουσα εἰκὼν τῆς εὐγενούς του προσωπικότητος ἐν τῷ νεοελληνικῷ πανθῆνι τῶν νεωτέρων ἐναρέτων καὶ χρησίμων ἀνδρῶν. Ἡ δὲ ἀνάμνησις αὐτῆ τοῦ ἠθικοῦ γίγαντος ὅστις ἐξέλιπε, παραμένουσα εἰς ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους νῆους ὡς γλυκεῖα ἀπήχησις σεσθεῖσης μεγαλοπρεποῦς ἁρμονίας, ὡς παναρμόνιος ἀντηγήσις σεσθεῖντος μεγαλοπρεποῦς παιᾶνος πρὸς τὴν πατρίδα, τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην, θέλει αἰσιπτε διεγείρει ἄλλον τὸ ἐνθουσιαστικὸν αἰσθημα τῆς λατρείας καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, αἰσιπτε ἀκμαῖον τὸν πῆλον καὶ τὴν ἐσωτερικὴν ἐνδρμησιν πρὸς μίμησιν τοῦ παραδείγματος ἐκείνου. Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅπως ἡ δύναμις τοῦ παραδείγματος αὐτοῦ, ἡ δύναμις τῆς ἐμπνευσμένης καὶ δρώσης ἀρετῆς, γοητεύσῃ τὰ πικρήν καὶ ὑπεβήλλῃ αὐτοῖς τὴν παράρμησιν πρὸς μίμησιν.

Ὁ **Σπυρίδων Βλάχος** ἀπέθανεν αἰφνης ἐν Ἀμαλιαπόλει (Νέξ Μιζδελι) πατρίδι τῆς συζύγου αὐτοῦ, ἡς ὁ θάνατος ἐπέσπευσε τὸν ἰδικόν του.

Ἐν τῇ «Ποικίλῃ Στοιχῇ» νῦν δημοσιεύομεν τὴν εἰκόνα καὶ τὸν βίον τοῦ ἀνδρός, ὑποκλινομένη εὐλαβῶς πρὸ τῆς ἀκτινοβολίας ἡ ὅποια μετὰ τοῦ βλέμματος καὶ τοῦ ἄλατρου συνορροῦματος ἐκπέμπεται ἀπὸ τῆς μορφῆς του καὶ ἀπὸ τῆς ψυχῆς του, ὡς εἴαν νὰ ἐβρίσκετο τὸ ὕστατον ὀργίλιον βλέμμα πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν δικαιοσύνην, πρὸς τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν νεότητα τῆς σήμερον, τὸν τελευταῖον χαιρετισμὸν πρὸς τὴν πατρίδα του, τὸ πανύστατον χαιρὲ πρὸς τὰ λευκὰ ἰδεώδη τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀληθείας, ἅτινα τὸν ἐνέπνεον καθ' ὅλον του τὸν βίον, διήγειρον τὴν ζωὴν του καὶ καθίσταν τὴν ὑπαρξίν του τόσοσιν εὐγενῶς πολῦτιμον καὶ ἀπαράμιλλον.

Σ Ε Μ Ι Α . . .

Εἶδα τὴ μαγονιάκια σου σὺν αἵμα
καὶ ἐνόμισα πῶς τὸ γαῖς φησὶ
μὰ μὲς στὰ μάτια σου εἶδα σὺν τὴν κρῆμι
κατάλευκο καὶ ἀργαῖο θηλυκὸ.

»

Κ' ἠρῆγα διμυσμένη τὴ ματιὰ
ἀπάνου σου, στ' ἀγίαστρι ποῦ μοῦ δάλωσε,
μὰ σὺ μὲ μὴ γοργὴ μακροβοντιὰ
καὶ θάλωσα καὶ μάτια... μοῦ τὰ θάλωσε.

(1911)

Z.

ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΣΤΟΑ

✦ ΑΠΟ ΤΩΝ ΚΩΣΜΩΝ ΤΗΣ ΜΙΜΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ✦

ΜΟΡΦΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΚΦΡΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΕΞΟΧΟΥ ΓΑΛΛΟΥ ΜΙΜΟΥ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΑΓΚ

(Κατά την τελευταίαν Εκτακτον καλλιτεχνικὴν ἐορτὴν εἰς τὸ θέατρον τῆς Σάβρου
Μπερνὰς ἢς μετέσχεν ὁ περιηγησάμενος καλλιτέχνης τῆς Παντομίας).

✦ ΦΟΒΟΣ ✦

✦ ΧΑΖΟΜΑΡΑ ✦

✦ ΡΕΜΒΗ ✦

✦ ΟΥΔΕΠΟΤΕ ΤΗΝ ΗΓΑΠΗΣΑ ✦

✠ ΤΑ ΦΑΙΔΡΑ ΟΝΕΙΡΑ ✠

✠ ΠΟΥΛΑΚΙ ΜΟΥ ✠

✠ ΑΠΟΚΤΗΝΩΣΙΣ ✠

✠ ΠΑΡΑΠΟΝΟΝ ✠

✠ ΛΟΓΙΑ ΧΡΥΣΑ ✠

—“Ω! Είναι τόσον θελακτικόν τὸ δάκρυ εἰς τὸ ὄμμα τῆς καλλονῆς καὶ καθιστῶσιν γλυκὸν τὸ βλέμμα, ὅσπερ ὁ ἔρωσ καὶ αὐτὸς μόλις τολμᾷ ἀκόμα, γὰρ τὸ προγοῖν δι’ ἐνὸς φιλήματος ἤσυχια.

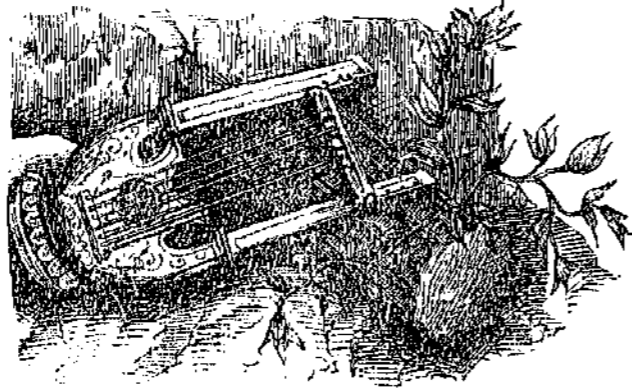
ΒΥΡΩΝ

—Τὸ δάκρυ εἶναι τ’ οὐρανοῦ ἢ τελευταία χάρι.

ΑΧ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ

—‘Η Ἱστορία δὲν εἶναι μόνον ἡ πιστὴ εἰκὼν τῆς τῆς τῶν ἀνθρωπίνων κοινοῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπειροδεστέρα διδάσκαλος τῶν μωστηρίων τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας.

ΕΠ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗΣ

❁ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΝΟΥΡΑΝΙΑ ❁

1

Τὸ ἐρημιωμένο σήμαντρο
Ποῦ σόσασμο θὰ πᾶσι,
Πῶσαι φριχτὰ παλέσαι
Μὲ τ' ἄγρια τὰ στοιχειά.

*
Ἡ τρικυμῆς τὸ δέντρονε
Κε' ὁ γυμῶνας πάντα ἀφίπῳ.
Καὶ μέσα του φιλιάζει
Σφυρίζοντας ἡ ὄχιά!

Πόσους νεκροὺς συντρόφους
Στὸ σκοτεινὸ τὸ μνήμα
Κε' ἀδιάκοπα, τί κρῖμα!
Ἐρρηκεὶ τῆ σφοδρά.

*
Μὰ τώρα πλεῖα ἡ καμπάνα του
Ὡς ἰδέξω νὰ τὴ γρομιάσω,
Ποῦ θὰ πανηγυρίσω
Μὲ μόνη της χαρά.

2

ΜΙΑΝ ἄλλη ἀγάπη αἰσθάνομαι
Στὸ στήθη μου γιὰ σένα,
Στὸν κόσμο σὲ κανένα
Ποτὲ θὲ θὰ τὴν πῶ.

*
Μιὰν ἄλλη ἀγάπη ἀγνότερη,
Στὸ στήθη μου γρομῶσω
Ἐσένα νὰ λατρεύω.
Ἐσένα ν' ἀγαπῶ.

Καὶ μόνο μῦθος ἀνάσσει
Δείχνω σ' αὐτὴ τῆ σφαῖρα,
Δὲν ἔχω πλεῖα πατέρα,
Κανέναν στὴ γῆ.

*
Γιὰ ν' ἀγκαλιάσω ὀλόκληρη,
Μέσ' στῆς καρδιᾶς τὴν πάλμη,
Ἀγάπη πλεῖο μεγάλη,
Γιὰ σέ, κέρα γρομῶ.

3

Ἄν σ' εἶδα ἐγὼ ποτὲ μου
Στῆς γῆς τὴν ἄγρια πάλμη,
Κε' ὅμως γιὰ σένα πάλμη
Τὸ στήθος μου γλυκά.

Ἦξε πλεῖο τρανῆς ἰδέας
Ἰδυσσοχισμένος πλάστης,
Ἐξὸ ἀπὸ μένα ἔπλαστης
Μιὰν ὦρα θεϊκαῖα.

Ἔλα σ' ἐγὼ ποῦ τρέχω
Χωρὶς καμμιὸν ἐλπίδα
Καὶ ρίξε μιὰν ἀχτίδα
Στὴν κλῆσ μου πλερῆ.

Γιὰ σέκανε γρομῶσω
Σὲ σὺράνια μιὰ ἄρρηκτα,
Κε' ἀγάπη καὶ λατρεία
Τὴ φέρνω ἐπὶ στὴ γῆ.

4

Ἦξια σέκανε μιὰ μέρα
Κατέβηκα στὴ γῆσι
Ἦξω γιὰ σένα ἀχῆσι
Ἦξω πλεῖο μεγάλη κούρη.

*
Μέσ στ' ἄγροπνα σκοτάδια
Ἐσὲ πάντα γρομῶσω,
Γιὰ σέκανε παλεύω
Ἀδιάκοπα στὴ γῆ.

Γιὰ σέκανε ματρωῖο
Τὸ μοκουμένο χῶμα,
Φέρνω γιὰ σένα σῶμα
Ποῦ φαίνεται πῶς ἔξ.

*
Ἦξω πλεῖο μεγάλη ἀγάπη
Ἔλα, γρομῶ μου πλάσμα,
Σὲ πλεῖο γλυκὸ μας ἄσμα
Νὰ ἐνώσωμα μαζί.

5

Μὴ θές, γρομῶ παρθένα,
Μὴ θές νὰ μὲ ξανοίξῃς,
Κε' ἐπὶ θὲ νὰ φουφήξῃς
Φαρμάκι τῆς ὄχιάς.

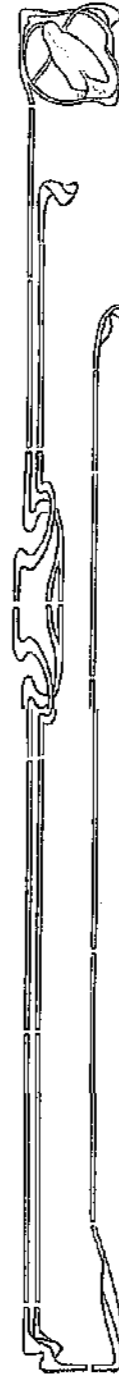
*
Μὴ μὲ γνωρίσῃς, κέρα,
Σὲ σ' ἄλλοις κόσμῳ ἀνήκεις,
Θὰ ἰδέξω σημάδια φρίκης,
Ἀλλάκια δυστυχίξ.

(Ἐν Ἀθήναις Δεκέμβριος 1911)

Ἦξε ὄψες μου τὰ σκόπη
Φριχτὰ φωτίζει ἡ ἰδέα,
Τὸ φῶς τοῦ Ἡρωμαθία
Ἄγρια στὸ μάτια κλειθ.

*
Μὴ θές, γρομῶ παρθένα,
Μὴ θές νὰ μὲ γνωρίσῃς,
Μπροστὰ σου θ' ἀντιπρόσῃς,
Τὸ πλεῖο φριχτὸ θερῶ.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

* ΤΟ ΚΛΑΨΟΠΟΥΛΙ *

I

Ο φεγγάρι σ' τὸ ζώσιμό του θολὸ ἔστειλε κάτω σ' τὴν κοιλάδα τοῦ φαναριοῦ τὶς τελευταῖες θαιμπές ἀκτίνες του μισοκρυμμένο πίσω ἀπὸ τὴν γδυμένη ράχη τῆς Ζακοῦσας.

Τῶν βουνῶν γύρω ὁ ἴσκιος ἀπλώνετο σ' τὶς ἀκρες τῆς κοιλάδας βιαρὸς καὶ ἔντενος μὲ τὴν σκέπη του τὴν πένθητη τοὺς κόλπους τῆς τοῦς βαθυλοῦς.

Ἄπὸ τὰ σπλάγγνα τῆς ἀνέβαινε ἓνα μουρμούρισμα ἤμερο, σὺν παραμίλημα φθισικοῦ, τὸ μουρμούρισμα, ποῦ ἄφηγε σ' τὴ γαλήνη τῆς νύκτας τὸ σφαλὸ ποτάμι τοῦ φαναριοῦ τρέχοντας τὸν αἰώνιον δρόμον του.

Γύρω σ' τοὺς λόφους ὑψοῦντο, ὡς ὑπερκόσμη γεννήματα τῆς νύκτας καὶ τοῦ νοῦ οἱ μισογκρεμισμένοι μινωρέδες καὶ τὰ πελώρια γαλάσματα τοῦ φαναριοῦ*. Καὶ ἔδειχναν σ' τὸ δειλὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ τὰ πληγωμένα πλευρά των καὶ ἔφριγγαν κάτω μελαγχολικὰ τὶς μεγάλες κατάμαυρες σκιές των βυθισμένα σὲ βουβὸ πένθος. Σ' τὰ δασωμένα στήθια των τὰ παρθένα ἀπὸ πατήματα ἀνθρώπου ἢ χουχουβιάγιες ἄφηναν κάπου-κάπου ἀπὸ τὶς ἀόρατες κρυψόνες των τὸ θλαβερὸ κελᾶδημί των, ὡς νὰ ἤθελαν νὰ κλάψουν τὸ περασμένο μεγαλεῖο των, νὰ θρηνησοῦν ἀπὸ 'κεῖ μέσα τοὺς ἐρειπωμένους βιομοῦς τοῦ ξένου θεοῦ τὴν πρόσκαιρη δόξα των.

Σὲ μιὰ ἀκρὴ τῆς κοιλάδας ἔλαμπε ἀνὰ μέση σ' τὰ δένδρα ἓνα φῶς κοκκινωπὸ.

Ἦταν τοῦ Μάθου τοῦ Ρέπα τοῦ δραγάτι τὸ λυχνάρι.

Ὁ Μάθος ἦταν ξύπνιος ἀκόμη. Γερμένος σ' τὴ δραγατσούλα του εἶχε τὰ μάτια του ὑψομένα σ' τὸ στερέωμα καὶ ἐφαίνετο, ὡς νὰ παρακολουθοῦσε μὲ τὸ βραδονίκητο βλέμμα του μιὰ μαύρη πλατειὰ λουριδα ποῦ ἀνέβαινε ἀπὸ τὴν

* Σ. Α. Π. Σ. Φανάρι ὁ συγγραφεὺς ἐννοεῖ τὴν ἐπὶ Τουρκοκρατίας πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας Ὀλυμπίας, ἣδη δὲ μικρὸν ὁμώνυμον χωρίον παρὰ τὰ ἐρείπια αὐτῆς.

θάλασσα καὶ ξεδιπλόνετο βιαστικὰ σ' τὸν καταγάλανον οὐρανὸ, ὡς νὰ ἤθελε νὰ τὸν ζώσῃ μὲ πένθος. Σ' τὸ πλευρὸ του ἐκοιμώτανε ἀκουμπισμένο σ' τὰ γόνατά του ἓνα παιδί τυλιγμένο μὲ μιὰ μαύρη καπὸτα.

Τὸ ἀργοκίνητο βλέμμα τοῦ Μάθου ἐχαμήλωνε κάποτε κάποτε κουρασμένο ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ ἐσταμιτοῦσε γεμῖτο τρυφερότητι σ' τὸ γλωπὸ πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ του, ποῦ τὸ ἐφρότιζαν ἢ ἀναιμικὲς ἀκτίνες, ποῦ ἔστειλε ἀντικρὺ τὸ λιποθυμισμένο φῶς τοῦ λυχναριοῦ καὶ σ' τὰ ἀδρὰ χαμακτηριστικὰ του τὰ ἀγχιμένα ἀπὸ τὴν ζοὴ τῆς ἐρημιῶς ἀνέτελλε τότε ἓνα χαμόγελο φωτεινὸ καὶ ἔλουζε τὴν ἠλιοδαρμένη μορφὴ του μὲ κάποιον ἀπαλὴ ἡμερότητα.

Ἐξαφνὸς ὁ Μάθος ἐτινάχθη καὶ ἐξεδιπλώσε διὰ μιὰς μὲ ἓνα πύδημα ὕψθ τὸ ἦφλὸ ἀνάστημά του ἀφήνοντας τὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ του νὰ κωλισθῇ χάμου σ' τὰ ξερά χορτάρια τῆς δραγατσούλας.

— Τί εἶναι, ρέ πατέρα, ἐφρόνιζεν ὁ Γιῶργος τρομασμένος.

— Ἄν ἀκουῦς τὸ γρουσουζέικο ποδρθε νὰ κλάψῃ σ' τὸ κεφάλι μας, εἶπε ὁ Μάθος καὶ ἀπλώσε σ' τὸ δίκανο, ποῦ κρεμώτανε σ' τὴ δίχτυα τῆς φούρκας.

Σ' τὸ πλευρὸ τῆς δραγατσούλας ἓνα κλαυποπιδι ἐξέσχίζε τὴν στιγμὴν ἐκείνην μὲ μιὰ σπασμακτικὴ κραυγὴ τὸν ἤσυχον ἀέρα τῆς κοιλάδας. Καὶ ὕστερον ἀπὸ λίγο, ὡς νὰ περιέμενε πρῶτα νάπαντήσουν ἢ χοῦνες σ' τὴν κραυγὴ του, ἤρχισε βιαστικὰ-βιαστικὰ τὴν ἀκρὰ, νὰ γριζῇ τὴν κοιλάδα μὲ τοὺς παρῆθενους θρήνους του.

— Κάτι κακὸ θὰ μᾶς ἐβῆ, ρέ πατέρα, εἶπε ὁ Γιῶργος τριβοντας τὰ μάτια του ἀπὸ τὴ νύστα. Θυμᾶμαι πέτσι, ὡς νὰ ξεψύχαγε ὁ Πᾶνος μας, ποῦ σέ εἶχανε σένα σ' τὴ φυλακὴ, ἔτσι ἔσκουζε λυπητερὰ ἓνα κλαυποπιδι σ' τὴν καρδιὰ τῆς καλύβας μας.

Σ' τὴν ἀνάμνησι αὐτῆ τὸ χέρι τοῦ Μάθου ἔμεινε ἀκίνητο ἀπλωμένο σ' τὸ δίκανο καὶ ἀπὸ τὰ στήθια του ἀνέβη ἓνα ἄχ! γεμῖτο παράπονο. Μιὰ ἀναλαμπὴ τοῦ φθισικοῦ λυχναριοῦ, ποῦ τρεμώσθηνε, ἐφρότισε τὸ μεγάλο πρόσωπό του τὸ δασωμένο πυκνὰ ἀπὸ φαρὰ γένεια καὶ ἐφάνη ἓνα ἀδρὸ δάκρυ νάργουκλι σ' τὸ ἠλιοψημένο μάγουλο, ὡς νὰ ξεχείλισε ἀπὸ τὴν πονεμένη ψυχὴ του.

— Κλαῖς, ρέ πατέρα, εἶπε ὁ Γιῶργος.

— Ὅχι παιδί μου, ἐψιδύρισε ὁ Μάθος καὶ ἔφερε σ' τὸ πρόσωπό του τῆς καπώτας του τὸ μαντίκι. Καὶ ἡ γάσινη καπὸτα ἐρροδύρηξε τὸ δάκρυ.

— Ἐέρεις, πὸς δὲν εἶναι ἄλλα μισόβαλα γιὰ κἄνα ζοῦδι, εἶπε ὁ Γιῶργος, ὅταν εἶδε τὸν πατέρα του νὰ ξεκρεμάῃ τὸ δίκανο γιὰ νὰ ρίξῃ τοῦ κλαυποπουλοῦ. Σ' τὸ σκοτάδι ἄδικα θὰ χάσης τὴ ριζιά σου, τώρα πᾶνον γὰ καὶ τὸ διάχνο. Τί κακὸ θὰ πάθουμε, ἂν δὲν τὸ σκοτώσης; ὄ, τι πάθαμε, πάθαμε.

— Ἄει κάνεμ, ἄει διώχτω καὶ ἄς στρέξῃ σ' τὸ κεφάλι του, ἀπήντησε ὁ Μάθος, κάνε καὶ τὴ βάλτα σ' τ' ἀμπέλια μὴν τρώῃ κανένα ζοῦδι καὶ ἔλα γλήγορα νὰ πάρῃς ἓναν ἕπινο ἀκόμια, τί κοντεῖει νὰ φροτῆσῃ, ἢ ποῦλια σκάρισε τρεῖς ὄραις τώρα, εἶναι πίσω τὸ σύγνεφο. Καὶ ἐσίγησε τὰ μάτια του σ' τὸ στερέωμα.

Σ' τὸν ὀρῆζοντα ἀριμένιζαν τώρα μαδρα βαρεῖὰ σύγνεφα φορτωμένα βροχὴ καὶ τριγύριζαν ὡς ὄρνεα νυκτερινὰ γιγάντεια γύρω σ' τὰ κορφοβούνια.

Καὶ ὁ Γιῶργος κατέβη ἀπὸ τὴν δραγατσούλα καὶ ἐχάθη σ' τὸ σκοτάδι. . . .

II

Ἐβήστη καὶ ἡ τελευταία κωμική τοῦ κλαυροποιοῦ πέρα σ' τὴ ζωὴν καὶ μιὰ ἡρωϊκὴ θανάτου ἐπέγραψε πάλι ἐπάνω ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς κοιλάδας καὶ τὴν αἰχμηλωτικὴν μέσα σ' τὸ σκοτάδι βουβὴ καὶ ἀζήγητη.

Ὁ νοῦς τοῦ Μάθου ἐστρεφῆν τώρα ἄνω καὶ ἔβλεπε νὰ ξετυλίγεται, ἅν ὄνειρο, ὁλόκληρη ἢ περματμένη ζωὴ του. Ἐτυλλογίσθη τοὺς χρόνους τοὺς εὐτυχημένους, ποῦ εἶχε καὶ αὐτὸς οἰκογένεια, εἶχε καὶ αὐτὸς περιουσία, ἦταν καὶ αὐτὸς, ὅπως ἐκεῖνοι, ποῦ τοὺς φέλιγε τώρα γιὰ ἓνα κομμάτι φρονιῆ τ' ἀμπελίου. Ἐβουβήθη τοὺς χρόνους ἐκεῖνους, ποῦ τὸν περιέμεναν, ὅταν ἐγύριζε ἀπὸ τὴν δουλειὰ του κομρατῆνός σ' τὸ λευκὸ σπιτάκι του σ' τὸ φανάρι τὸ κομμένο σερνά κάτω ἀπὸ τὴν θεοφρατὴ καρδιά, τὸ ζομένο ἀπὸ τὸν χλοισμένο κρητικό του, ποῦ τὸν περιέμεναν σ' τὴν πλακοστρωμένη αὐλὴ τὰ παιδάκια του καὶ ἐχόνοντο ὁλόκληρα ἐπάνω του καὶ χορηγοῦσαν τρελλὰ γέλωτα του καὶ τὸν ἔσυραν ἀπὸ τὴν φουστάνελλα καὶ τοῦ ἔζωναν μὲ τὰ παχυλά χεράκια των τὰ πόδια καὶ ἐκεῖνος τὰ ἐσήκωνε σ' τὴν ἀγκαλιά του ἓνα-ἓνα καὶ τὰ ἠμιλοῦσε, ἠμιλοῦσε ὅλα ἐκεῖνα τὰ κερρασένια χεράκια ποῦ φέλλιζαν τόσο χαριτωμένα :

Πατέρα ! Πατέρα !

Καὶ τ' ἄφηνε διὰ νὰ συναντήσῃ τὴ μητέρα τους, ποῦ πρόβαλλε σ' τὸ παράθυρο τὸ ὄλεξανθο προσωπίκι τῆς φωτολουσμένο ἀπὸ ἓνα χαμιόγελο κρητικό ἀγαλλίασε καὶ τοὺς ἀγκαλιόμαζε ἀπὸ 'κεῖ ὅλους μὲ ἓνα βλέμμα τρυφερότατο, τὴν γυναῖκα του, ποῦ ἤξευρε νὰ γλυκαίγῃ μὲ τὴν χαρὰ τοὺς κόπους του καὶ νὰ κερνᾷ μὲ τὴν ἀγάπην τὴν ζωὴν του. Καὶ ἡ καρδιά του σ' τὴν ἀνάμνησιν αὐτὴ ἐσπρίγγετο σ' τὰ στήθη του, ἅν νὰ τὴν ἔβλεπε σ' τὴ ζωὴν του ἓνα χέρι σιδερένιο.

Ἐστερεὰ ἐπήδησεν ἐμπρὸς του ἡ ἀγέλασθη μορφή ἑνὸς τοκογλόφου ἀπὸ τὴν Ἀνδριότσαϊνα, τοκογλόφου ἀπὸ τοὺς πλέον ἀχόρταγους, ποῦ τὸν εἶχε περιπλέξει μὲ κάτι ἄσυνείδητα συμβόλαια καὶ τοῦ εἶχε πωλήσει ἓνα-ἓνα τὰ κτήματά του ὅλα καὶ ἐπὶ τέλει τὸν παρέστρεψε μὲ πανηγύρι νὰ ψευδορκήσῃ, γιὰ νὰ σώσῃ ἓνα μέρος ἀπὸ τὴν περιουσία του καὶ τὸν ἔρριψε ὕστερα σ' τὴ φυλακὴν διὰ νὰ μὴ μπορῇ πλέον ἀπὸ 'κεῖ μέσα νὰ τοῦ φέρῃ προσκόμματα σ' τοὺς λιπτικὸς σκοπούς του.

Τὸ πρόσωπό του εἶχε λάβει τώρα μιὰ ἔκφραση ἀγριότητος καὶ τὰ μάτια του ἄστραφταν σ' τὸ σκοτάδι ἀπὸ κάποια λάμψη παραξένη.

Καὶ ἔδειξε τοὺς μεγάλους γρόθους του σ' τὸ κενὸν μὲ ἓνα τρέξιμο τῶν δοντιῶν του φρικιλέου.

Ἐάν ἠμποροῦσε νὰ ἀρῆξῃ τὴν στιγμὴν ἐκείνην σ' τοὺς φοβεροὺς γρόθους του τὸν κόσμον ὅλον θὰ τὸν ἔπνιγε.

Ἐἰς τὴν μορφήν τοῦ τοκογλόφου αὐτοῦ, ποῦ τὸν ἐλίστευσε καὶ τὸν ἔρριξε ἄστεγο σ' τοὺς δρόμους καὶ τοῦ ἐδέσμευσε σ' τὰ τελευταῖα καὶ τὰ χέρια, ἀπὸ τὰ ὅποια εἶχε κρημασθεῖ πλέον ἡ ζωὴ τούτων ἀδυνάτων πλασιμάτων, ἔβλεπε τὴν πολιτεία, τοὺς νόμους, τὴν δικαιοσύνην, τὸν κόσμον ὅλον νὰ τὸν ἀδικοῦν. Ἐνόμιζε ὅτι καὶ νόμοι καὶ κοινωνία εἶχαν συνεννοηθῆ, νὰ τὸν παραδώσουν σ' τὰ νύχια τοῦ ληστοῦ αὐτοῦ διὰ νὰ τὸν ἐξολοθρεύσῃ.

Καὶ ὅταν ἄνοιξε ἡ πόρτα τῆς φυλακῆς του καὶ τοῦ εἶπαν :

— Εἶσαι ἐλεύθερος, φύγε, πήγαινε πίσω σ' τὴν κοινωνία.

Ἐνοιωσε ἓνα ἄγος δυνατὸ νὰ τοῦ παρῶνῃ τὴν φάσιν. Δὲν εἶχε οὔτε τὴν δύναμιν οὔτε τὸ θάρρος νὰ ἐπιναλάβῃ ἄλλη μιὰ φορὰ τὴν ἀνισοπάλη ἀναντίον τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ ἐχθροῦ, ποῦ τὸν ἐγνώρισεν μὲ τὸ ὄνομα κοινωνία. Ἄπ' ὄξω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς φυλακῆς του ἐνόμιζε, ὅτι θ' ἀντιπρόσῃ πάλι τὸ σιδερένιο χέρι τοῦ περραμένου.

Ἐφοῦ του εἶδε ἐρημωσὶ καὶ καταστροφὴν, ὅτι δηλαδὴ τοῦ παρεστρέψαν οἱ ἀνθρώποι μὲ τοὺς νόμους των καὶ ἡ φύσις μὲ τοὺς δικαίους τῆς. Καὶ ἔφυγε τρομασμένος μὲ τὸ παιδί του, μὲ ὅτι τοῦ ἔμεινε δηλαδὴ ἀπὸ ὅλην αὐτὴν τὴν καταστροφὴν, ἔφυγε μακριὰ ἀπὸ τὴν κοινωνία, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸ μῖσος σ' τὴν ψυχὴ καὶ τὴν πικρία σ' τὰ χεῖλη.

Γιατὶ νὰ μὴ σηκώνεται βαρῆτατο τὸ χέρι τῆς δικαιοσύνης καὶ ν' ἀρᾷξῃ ἀμείλιχα ἀπὸ τὸν τράχηλο ὅλους αὐτοὺς τοὺς ληστὰς, ποῦ ἔχουν στήσῃ τὰ λημέρια των σ' τοὺς κόλπους τῆς κοινωνίας καὶ νὰ τοὺς σὴν ἄλλοιπτα εἰς τὰ πλεονεκτήματα καὶ ἀνήλια ὑπάγεια τῆς φυλακῆς, ὅπως θὰ ἔκανε καὶ γιὰ ἓνα ληστὴν τοῦ βουνοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν κάνει τίποτε περισσότερο ἀπὸ αὐτοὺς μὲ τὸ νὰ γυμνῶνῃ καὶ νὰ φρονεῖ ἀνθρώπους :

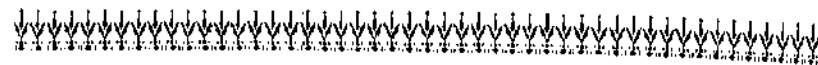
III

Ἀπὸ μιὰ ἄκρη τοῦ οὐρανοῦ τοῦ διπλομένου μελαγχολικὰ μὲ ἓνα ἄπλοτο σάββατο γλυστεροῦσε τώρα ἓνα φῶς ἀόριστο καὶ ἔρριγεν ἀμυβόλες σκιὰς ἐπάνω σ' τοὺς ἠψηλοὺς μινωαρέδες καὶ ἐπάνω στὰ χαλάσματα τὰ πελόρια καὶ σ' τὰ δένδρα ἐπάνω τὰ γιγάντεια, ποῦ ἐστρέκοντο ἀλλόγηστα ἀραδαριὰ σ' τὴς ράχες τῆς Ζακούκας, ἅν ἄγρια φραντάσματα, ποῦ πηδῆσαν διὰ μιᾶς ἀπὸ τὰ μεγάλα χαλάσματα καὶ τοὺς μισογκρημισμένους μινωαρέδες, γιὰ νὰ φρουρήσουν τοὺς ἀπροσάτετους βοήθους τοῦ ξένου θεοῦ.

Ἡ ζωὴ τῆς κοιλάδας ἢ αἰχμηλωτικὴν μέσα σ' τοὺς βαθουλοὺς κόλπους τῆς ἀναδεύετο τώρα σ' τὸ ἀμυβόλο σκοτάδι περιτρωμένη. Καὶ τὸ πρῶνὸ ἀέρι τὸ μορφομένο ἐλαφρὰ μὲ τὸ ἄσπρα, ποῦ ἀκάπτιζε τοῦ βουνοῦ τὸ θυμῶν, ἔπαιζε ἄσπρα μὲ τὰ πρῶτα δειλὰ φιληρήματα τῆς ζωῆς, ποῦ ἔσκυνοσε, διπλώνοντάς τα σ' τὰ φρυγιάλα φτερά του, γιὰ νὰ τὰ κομρατῆσῃ πίσω ἀπὸ τὴς ἠψηλὲς φράκτες τῶν ἀμπελιῶν.

Ἐμπρὸς σ' τὴν δραγατσούλα ἐμαρτύριζε μέσα σὴν ἀόριστη φωτοσκία τῆς αὐγῆς ἢ καπὸτα τοῦ ἠώρου, ποῦ εἶχε παραδοθῆ ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ μιὰ συκιά, σ' τὸν ὕπνο, χωρὶς νὰ κἀμῃ τὴν βόλταν σ' τὴν ἀπέλεια.

Ὁ Μάθος ἀκουμητισμένος σὲ μιὰ ἀγκωνὴ τῆς δραγατσούλας του ἦτο βουμισμένος ἀκόμη σ' τοὺς θλιβεροὺς στοχασμούς του. Σ' τὸν νοῦν του ἤρχοντο τώρα οἱ λόγοι τοῦ παιδιοῦ του, ποῦ τὸν ἔκαμαν νὰ κλάψῃ καὶ ἔβλεπεν ἐμπρὸς του μὲ τὴν φαντασίαν του τὴν γυναῖκα του νὰ θάρτη ἓνα-ἓνα τὰ παιδιά τους, νὰ μὴ προσφθαίνῃ νὰ σκεπάξῃ τοῦ ἑνὸς παιδιοῦ των τὸν τάφον καὶ νὰ τὸν ἀνοίγῃ πάλι νοσὸν ἀκόμη, γιὰ νὰ τὰξῆ τὸ ἀχόρταγο μνήμα μὲ ἄλλο τους παιδί. Καὶ τὴν εἶδε ὕστερα καὶ ἐκεῖνη γλομὴ μὲ μάτια θολὰ ἀπὸ τὸν κρητό, νὰ παλαίβῃ μὲ τὸν θάνατο ξαπλωμένη μέσα σ' τὴν ραποκαλιόβα τους καὶ νάγω-νίζεταί νὰ δώσῃ σ' τὸ τελευταῖο σπλάγγον τῆς ζωῆς ἀπὸ τὰ ἄρρωστα στήθια

της, από τα όποια έφρουγεν δλονένα και θερμότης και ζοή. Και την ειθε κατόπι να αφίγη με άσαλένια χέρια ξερά τó μικρό τους σ' τά κνά στήθεια της...

Και έστήριξε τó κεφάλι του σ' τά χέρια του και δάκρυα, δάκρυα άφθου του πλημμύρισαν τά μάτια και τού έβρεχαν τά γόνατα.

Μέσα σ' τά δάκρυά του έσκέφθη τώρα, γιατί να σωρευθούν τόσες συμφορές σ' αυτόν;

Έφρευδόρησε.

Αυτό ήταν αλήθεια.

Μετεχειρίσθη τó όνομα τού Θεού του, για να ειπή ένα ήμεμα. 'Αλλ' αυτό τó έκαμε, για να μὴν αφήση σ' τούς δρόμους και χωρίς προμή τόσα πλάσματα, τού τού ειχε χαρίσει ό ίδιος ό Θεός και τού ειχε κρύψει σ' τά στήθεια τόση αγάπη γι' αυτό.

Και ειρε τόν Θεόν του πολú άσπλαγγχνον σ' αυτόν.

Τόν άδίκησαν ό άνθρωποι. Τόν άδίκησαν ό νόμοι των. Τώρα ειυρισκε ότι τόν άδίκησε και ό Θεός του!

Πίσω από τó νυχτοπλάνο πουλί, τού τού άρρεβώνιαζε με τó θλιβερό κελιάδημά του, ένα-ένα του παιδί με τόν Θάνατο, έβλεπε τώρα τόν Θεό του!

Καλόν θα ήταν να ειχε την δύναμη να σηκωθί με τās σκέψεις του 'λίγο 'ψηλότερα, για να μὴ φιλίση εκεί, όπου έφθασε.

Έμίσησε πριν τούς ανθρώπους διότι τόν άδίκησαν. Τώρα έννοιωθε, να γαρμίζεται κάτι τι μέσα του και άρχισε να μισί και τόν Θεόν του, διότι ειυρισκε, ότι αυτός τόν άδίκησε σκληρότερα από τούς ανθρώπους.

Και έσήκωσε τά μάτια του σ' τόν ουρανó και έδειξε τούς μεγάλους γρόθους του τώρα σ' εκείνον, τού ένόμιζε, ότι κατοικούσε σ' τó γαλανό άπειρο, πίσω από τά σταχτιά σύνερα. Και άφησε να τού φύγη από τó στόμα μιá φρικτή βλασφημία.

Ό άνθρωπος έκανε από μέσα του τόν Θεόν του και μεταμορφόνητο σε θηρίó.

Τά δάκρυά του ειχαν πλέον στερέψει και έστέκετο τώρα φοβερός σ' τήν άκρη τής δραγατσούλας του με τούς γρόθους ύψομένους άπειλητικά σ' τόν ουρανó και 'βλασφημούσε, 'βλασφημούσε φρικτά, άπαύσια...

Ή πρώτες χονδρές σταλαγματιές καλοκαιρινής βροχής άρχισαν να κροτούν επάνω σ' τά σκληρά φύλλα τών άμπελιών.

Έξαφνα ένινάχθη. Κάτι τι πέρασε 'μπρός του και τού φύσηξε με μιá κνά ανοιή άέρα τó πρόσωπο.

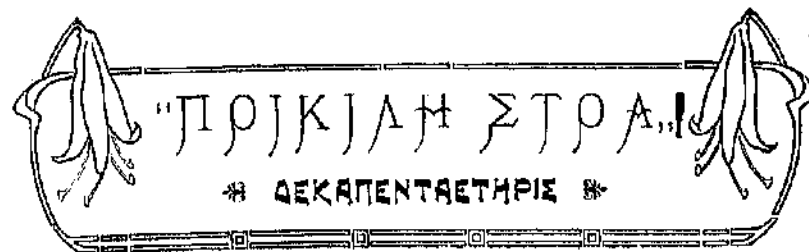
Και άρπαξε τó δίκανο,

Τó κλαποποδλι έγέμιζε τώρα πάλι τήν κοιλάδα από πάνω τή σικιά με τούς παράξενους θρήνους του.

Τó δίκανο έβούιξε σ' τις χούνες, τó νυχτοπλάνο πουλί τού Θανάτου έπέρασε έμπρός από τήν δραγατσούλα κτυπώντας δυνατά με τά μολυβόχρωμα φτερά τόν άέρα και ή μαύρη καπότα έβόγγιξε κάτω από τήν σικιά:

— "Αχ! Μὴ σκότωσε, ρε πατέρα!

ΤΑΣΗΣ Ν. ΦΡΑΓΚΑΝΤΩΝΗΣ

ΤΑ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ

(Έπί τού νεκρού της Α. Μ.)

Ή Νύχτα έσυρε στη γή τή μελανή της σκέπη
Και τής σκιας επύκνωσε κανείς να μὴ τήν βλέπη.
Έπήγαινε τόν 'Ηλιο να έρη πίσω στη δύση,
Πού τόν ζητή χωρίς ποτέ και να τόν συναντήσει.
Έτσι και 'μεις γυρεύουμε τή φεύγουσα εύτυχία
Χωρίς καμμιá ανάπαυσι εδώ και ήσυχία.
Έπήγαινε και εκλαιγε δάκρυα μαργαρητάρι,
Π' άφθουα στάζαν στους άνθους, στα δένδρα, στο χορτάρι.
Τήν άκλουσούσε ή Σιγή και εκλειγε τά στόματα
Κι' ό 'Υπνος από πίσω τους έσφάλλαγε τά όμματα.
Τó δρόμο της έφώτιζε τó πλειό λαμπρό φανάρι
Πάνω σε δίσκο άργυρό, τ' έλδφατο φεγγάρι.
'Αγκαλιασμένα τά κλαδιά 'στα δένδρα έκοιμώντο
Και τά πουλιά μεσ' στής φωλιας στον ύπνο έφιλιώντο.
Κούφα πετούσαν τά όνειρα εις έλα τά κρεβάτια
Και χίλια δυό ύπόσχοντο στα σφαλισμένα μάτια.
'Ατάραχο βόγάλιζε τó κύμα στ' άκρογειάλι
Και κάπου μεσ' στής καλαμιας άγρυπνο άηδόνι ψάλλει.
Αησιονημένο έρωτα κι' αγάπαις περασμένας,
Χαρά φευγάτη κι' όνειρα κ' έλπίδες ξεχασμένας.
Γλυκά τ' άνθη άνέπνεον άρώματα και μύρα,
Ό Ούρανός με τó λευκό τó Γαλαξία ζωστήρα.
Τήν πλειό γαλάζια του στολή άστεροστολισμένη
Έφόρει και έσκέπαζε τή γή άποκοιμισμένη.
Μά ή Νύχτα πάντα έφευγε και πύκνωσε τή σκέπη
Κι' ό 'Υπνος κάθε βλέφαρο εκλειγε μὴ τήν βλέπη.
Ξάφνου τ' άηδόνι σύπασε, ό αντίλαλος έκρούσθη
Και μέσα στη βαθειά σιγή πικρός θρήνος άκούσθη.
Έρχότου άπ' τών 'Αθηνών τó κοιμητήρι κάτω,
Νιδε άμοιρος έθρήγαγε τήν αγαπητικιά του.
'Βοκαφε με τά χέρια του τó νιοσκαμμένο χύμα,
'Απ' τó φορετο τράδηξε τó νιοθαμμένο πτώμα.
Σφικτά, σφικτά τ' άγκάλιαζε και τó μοιρολογούσε
Και πότε τó έχαιδεψε και πότε τó φιλούσε.
Λιγότερο ή θάλασσα στήν τρικυμία βογκάει,
Λιγότερο μεσ' στα κλαδιά ό Βορριάς φυσομανάει.
Λιγότερο κλαίει ή βροχή από τά σύννεφα της
'Αφ' έτι εκλαιγε ό άτυχός γοναπιστός 'μπροστά της.
Ό θρήνος του μ' έξύπνησε κι' άπ' τά θλιμμένα λόγια
'Εκράτησα στη μνήμη μου αυτά τά μοιρολόγια.

I

Νεράιδα χρυσοπλόκαμη, ύπνια και ήρθα, νάμαι.
 » Αγάπη μου σε γέλασαν ότι δε σε θυμῶμαι.
 » Σε αγαπῶ σὺν ἄλλοτε κι' ἂν λείψα και λίγο
 » Νάμαι και πῶς γύρισα ποτέ γιὰ νὰ μὴ φύγω.
 » Ξύπνα ἀγάπης νὰ σοῦ εἰπῶ χρυσῆ λογάκια χίλια
 » Ξύπνα σοῦ τάζω ἄπειρα φιλάκια μέσ' στὰ χεῖλια.
 » Ξύπνα και δε σ' ἀφήνω πλειά, μαζὺ μου θὰ σὲ φέρω
 » Νὰ πᾶ νὰ φτιάσωμε φωλιὰ σὲ μέρος ποῦ γὺ εἶρω.
 » Σοῦ τάζω χίλια πράγματα και δῶρα νὰ σοῦ κήνω
 » Κι' ἀγάπη, ἀγάπη περισσὴ σὺν τοῦ γοιῶτοῦ τὴν ἄημο.
 » Δὲν μοῦ μιλάς; Συγχώρησι τοῦλάχιστο δε δίνεις;
 » Ἄχ, ποῦ μὲ ἀφήνεις ἔρημο, χαρὰ μου, ποῦ μὲ ἀφήνεις;
 » Τί! προτιμᾷς τὴν μαύρη γῆ ἀπὸ τὴν ἀγκαλιὰ μου,
 » Και τὰ σκουλήκια προτιμᾷς ἀπ' τὰ γλυκὰ ριλιὰ μου;
 Μονάχα κι' ἀπομόναχα γιὰ νὰ μὲ τιμωρήσης
 » Και τὴ ζωὴ μου αἰώνια σὲ μαῦρα νὰ τὴ ντύσης;
 » Ἡ μήπως κἀνα ἄγγελος στοῦ οὐρανοῦ τὰ μέρη
 » Ἀγάπησε και ἐφυγε κανεὶς νὰ μὴ τὸ ἔρη;
 » Κι' ἐγὼ, κι' ἐγὼ σ' ἀγάπησα και σ' ἀγαπῶ ἀκόμα
 » Κ' ἤρθα μαζὺ σοῦ νὰ ταψῶ στὸ ἴδιο αὐτὸ χῶμα.
 » Ξύπνα λοιπὸν νὰ σὲ ἴδῶ μία φορὰ και πάλι
 » Και ἄς μᾶς θάψουνε μαζὺ ἀγκάλι μὲ ἀγκάλι
 » Ὅτι ὁ χάρος χάρισε ἡ γῆ ἄς τὸ ἐνώση
 » Και ἡ ψυχὴ μας στὸ Θεὸ λόγο μαζὺ ἄς δῶση.

II

Νεκρά !! ποῖος τὸ στήθος μου Βραχνᾶς τὸ συνταράττει
 » Ὅποσον ἐνειρον φρικτὸν τὸν ὕπνον μου ταραττει!
 » Ἀλλοίμονον, ἡ συμφορὰ τοῦς ὀφθαλμοῦς σκοτίζει
 » Γιὰ νὰ μὴ φαίνεται πολὺ ἡ λύπη ποῦ σκορπίζει.
 » Εἶναι, πικρὰ ἡ ἀλήθεια κ' εἶναι γλυκερὰ ἡ ἀπάτη
 » Ὅχι, δὲν εἶνε ὁ Βραχνᾶς ἐπου μὲ συνταράττει.
 » Ὅχι, δὲν εἶνε ἐνειρον. Νά, ψηλαφῶ τὸ χῶμα...
 » Νὰ τὸ φορεῖο τὸ σκληρό... Ἄχ! Νὰ τὸ και τὸ πτόμα!
 » Ντυμένη στὰ ἐλόλευκα, σὰ νύφη στολισμένη,
 » Στὴ νυφικὴ παστάδα μας, τὴ γῆ, μὲ περιμένει.
 » Ἄχ, σήκω, σήκω γρήγορα, σήκω γιατί φοδᾶμαι,
 » Βλέπω νεκροῦς τριγύρω μου... Ἐλα, ἔλα νὰ πᾶμε...
 » Και ποῦ νὰ πᾶμε οἱ δύστυχοι; Ποῦ θάδουρουμε ἡσυχία
 » Στοῦ κόσμου τὴν καταλαλιὰ, στοῦ κόσμου τὴν κακία;
 » Ὅχι, ἔχι, καλῆτερα νὰ μείνουμε δῶ πέρα
 » Δὲν ἔχουν γλώσσαν οἱ νεκροὶ, πατέρα και μητέρα.
 » Κανεὶς νεκρὸς δὲν ἔδραψε τοῦς ἄλλους νεκρωμένους
 » Ἐνῶ βλέπουν οἱ ζωντανοὶ κι' αὐτοῦς τοῦς πεθαμένους.

III

Νεκρά !! Τὸ καλλιτέχνημα τὸ θεῖον συνετρίθη!
 » Ἡ ἀρετὴ ἀπέθανε και ἡ ψυχὴ ἐκρύβη!
 » Τῶν Ἀθηνῶν τὸ ἔξογον τὸ ἀνθος ἐμαράνθη!
 » Και φέγγει ἀκόμα ὁ ἥλιος κι' ἀνθοῦν ἀκόμα τ' ἀνθη
 » Κ' ὑπάρχει ἀκόμα ἡ χαρὰ, ἀκόμα ἡ ἐλπίδα ἀνοίξει
 » Και ἡ ζωὴ δὲν ἔπαυσε τὴ γῆ νὰ τριγυρίζει!

» Κ' ἐγὼ ἀκόμα, ἀκόμα ζῶ, ἡ εἶμαι πεθαμένος
 » Κι' ἀπὸ τὸ κρῦο μνημιά μου γογγύζω κολασμένος!

IV

Πῶς εἶν' ὠχρὰ! Τί ἐγινε τὸ ροδαλό της χρῶμα;
 » Τὸ πήραν τὰ τριαντάφυλλα, οἱ κρίνοι και τὸ χῶμα,
 » Πῶς εἶν' τὰ χεῖλη της κλειστά! Τί ἐγινε ἡ μιλιὰ της;
 » Μήπως ἐπήραν τὰ πουλιὰ τὴ μαγικὴ λαλιὰ της;
 » Ἄκω τ' ἀηδόνι και λαλεῖ μὲ τὸ αἰκό της στόμα
 » Μὴ ἐγινε ἀηδόνι ἡ ψυχὴ και κελαίθει ἀκόμα;
 » Γιατί σφαλῶν τὰ βλέφαρα σὰ σύννεφα συρμένα
 » Ἐμπρὸς σ' ἀστέρια ποῦφεγγαν λαμπρὰ και ζηλεμμένα;
 » Τί ἐγιναν οἱ ὀφθαλμοί, οἱ μαῦροι, οἱ μεγάλοι,
 » Ὅπου δὲν εἶχε δῶ στὴ γῆ ὁμοίους καμμιὰ ἄλλη!
 » Τὰ ὀλοκάστανα μαλλιά ποῦ ἦσαν λαμπρὰ μετὰ
 » Πῶς ἐγιναν λιναῖς κλωσταὶς χωρὶς καμμιὰ τάξι;
 » Ὡ τὸξον τοῦ μετώπου της, ὦ ἴρις τῶν φρυδιῶν της,
 » Ποῖα Θεὰ στέφει μ' αὐτὰ ἦδη τὸ μέτωπόν της;
 » Τὰ λαευτὰ τὰ χέρια της πῶς εἶνε σταυρωμένα
 » Ἐμπρὸς στὰ θεῖα στήθη της σὺν κρίνα τσακισμένα;
 » Ποῦνε Νεράιδα τὸ κορμὶ ποῦ ἦτο λαμπρὰ ἴση;
 » Πῶς γέρνει σὺν ἀπὸ Βορριά κομμένο κυπαρίσσι;
 » Κι' ὁ νοῦς, ὁ νοῦς ὁ ἔξοχος και ἡ ψυχὴ ἡ θεῖα
 » Ποιοῦ ἀγγέλου τώρα τὸ κορμὶ ἐπήραν κατοικία;
 » Και ἡ ζωὴ τί ἐγινεν, ἡ κίνησις, ἡ χάρις;
 » Θεέ μου, τί κάνεις τὴ ζωὴ ἀφοῦ μᾶς τήνε πάρεις;
 » Ἀπ' τὰ ὠραῖα πλάσματα ποῦ σήπονται στὸ χῶμα
 » Μὴν κάνεις τοῦς ἀγγέλους σου στὸ θεῖο σου τὸ δόμα;
 » Ἡ μὴ λουλουδία τ' οὐρανοῦ μὲ αὐτὰ κατασκευάζεις,
 » Καθὼς στὴ γῆ τὴ σπορικὰ σαπίσεις κι' ἀνθοῦς βγάσεις;
 » Οἱ κόσμοι ἐπου φαίνονται λαμπροὶ και φωτοδέλοι
 » Τάχ' ἀπ' τοῦς πεθαμένους μας δὲν εἶν' γεμάτοι ἔλοι;
 » Κι' αὐτὴ σὲ ποιὸν κατοίκησε; Βεβαίως στὴ Σελήνη
 » Τί' αὐτὸ τὸ φῶς της ἀπὸ χθὲς γλυκύτερο ἐγίνει.
 » Ἐκεῖ ἐπῆγε, ἡ ἀκτίς αὐτὴ ποῦ μὲ φωτίζει
 » Εἶνε ἀπὸ τὰ μάτια της, τὸ φῶς μου τὴ γνωρίζει
 » Δὲν πέθανε, βαρέθηκε τοῦ βίου τὴν ἀπάτη
 » Και ἄγγελος εἶς τ' οὐρανοῦ ἐπῆγε τὸ παλάτι.

V

Ἄχι, ἔχι ἀπέθανε. Ἴδου ψυχρὸ τὸ σῶμα
 » Και σφαλίστὰ τὰ βλέφαρα κι' ἀμίλητο τὸ στόμα.
 » Και ἡ καρδιά ἔπαυσε, ὦ, ἡ χρυσὴ καρδιά,
 » Π' ἀγνὰ ἐκρυπτε, ἀνεξάντλητα, αἰσθήματα μυρία.
 » Νεκρὰ λοιπὸν ἡ καλλονὴ! νεκρὰ ἡ σωφροσύνη!
 » Νεκρὰ, νεκρὰ ἡ ὑπομονὴ! νεκρὰ ἡ ἀγιωσύνη!
 » Νεκρὰ τοῦ ἔλλους ἡ ἀδελφὴ, τοῦ οἴκτου ἡ μητέρα!
 » Ἀφοῦ αὐτὴ ἀπέθανε τί μὲνει πλειὰ ἐδῶ πέρα!

VI

Σκουλήκι ὁ πόνος ἐγινε στὴν τρυφερὴ καρδιά της,
 » Τοῦ κόσμου ἡ καταλαλιὰ ἐκλεψε τὴ χαρὰ της,
 » Ἡ δυστυχία ἐγινε φεῖδι νὰ τὴ ἀπλώσει,
 » Κι' ὁ ἔρωϊς ἀλητήριος γιὰ νὰ τὴ φαρμακώσει.

Και της έκβαν τή ζωή χωρίς να την γνωρίση,
 »Χωρίς τόν κόσμο να χαρή, τή νιότη να γλεντίση,
 »Και πέθανε σὸν τὸ πουλί μέσ' στὸ κελιάδιόμ' του,
 »Σὰν ἄνθος τῆς μπουγαρινιάς ἀπάνω στ' ἀνοιγιμά του,
 »Λαμπάδα ἔμπρὸς στῆς Ἀρετῆς τὸ εἰκόνασμα ἐκάη,
 »Ὡσάν ἅγια ἔζησε και ὡσάν μάρτυς πάει,
 »Χωρίς παράπονο κανέν να εἶπη γιὰ κανένα.
 » Ἀγνή παρθένα ἔζησε και πέθανε παρθένα.

VII

Ὁκεανὲ γιὰ δόσε μου τ' ἀμέτρητα νερά σου
 » Ὅλα ἀπὸ τὰ μάτια μου εἰς δάκρυα να χύσω.
 » Δός μου Βορριά τὰ φοδερὰ ἀναστενάγματά σου
 » Κάμπουε και δάση και βουνὰ μ' αὐτὰ να συγκινήσω.
 » Και σεῖς μανούλαιε ὄρφανατε δόστε τὰ μοιρολόγια,
 » Πού και ἡ πέτρας ν' ἀναλυοῦν στὰ θλιώερά μου λόγια.
 » Νὰ κάμω να συγκινήθῃ και ὁ Θεὸς ἀκόμια
 » Και ὁ κωφὸς ὁ θάνατος και τὸ νεκρὸ της σώμα.
 » Ἴσως και με τὰ δάκρυα μου και τὰ στενάγματά μου
 » Δόσω ψυχὴ εἰς τὴν νεκρὴν αὐτὴ Γαλάτειά μου.
 » Πλὴν μάτην, μάτην τὴν ὀρηνῶ, ἐκείνη δὲ μ' ἀκούει,
 » Ὅστις τὴν θύραν τῶν νεκρῶν κρούει, ματαίως κρούει.

VIII

Ὁδέτε την πῶς ἔγεινε, σὰ δένδρο χωρίς φύλλα
 » Πού τοῦ τὰ πήρε ὁ Βορριῆς κ' ἔμεινε με τὰ εὔλα,
 » Σὰ βόδο ἔταν φυλορροεὶ ὄχρὸ και μαραιμένο,
 » Πού μένει με τὸ σπέρσιμα σὲ κλῶνο ἐξηραμένο.
 » Ὁ ἔρωε τῆς ἑμέρανε τοὺς πόθους, τὰ θυερά της
 » Σὰ μέλισσα ἐθύεξε τὸ μέλι ἀπ' τὴν καρδιά της
 » Και τὴν ἀφήκε ὁ ἀγάριστος να μαραθῇ, να λύωση,
 » Χωρίς καμιὰ βοήθεια κ' ἐλπίδα να τῆς δώση.
 » Κατάρα εἰς τὸν ὄθλιο, κατάρα εἰς τὸν ψέφτη
 » Και τῆς καρδιάς της τὸ ληστή και τῆς χαρὰς τὸν κλέφτη.
 » Ἀγάπη πλειά να μὴν ἴδῃ, χαρὰ να μὴ γνωρίση
 » Και ἔπως τὴν κατήνησε κι' αὐτὸς να καταντήση.
 » Τί κλαίει τώρα ; Μ' ὄδυμοὺς τὰ μνήματα δὲ σποῦνε,
 » Δὲν ἀνασταίνονται οἱ νεκροὶ μὰ οὔτε και ἀκούνε.
 » Ἄε φύγη, ἄε μὴ ἀσεβῇ φιλῶν πτώμα παρθένου
 » Κολάζουν τὰ φιλήματα ἀνθρώπου κολασμένου.

IX

Μὴ μ' ἀφαιρήτε τὴν πικρὴ παρηγοριὰ να κλαῖω
 » Ἀφήσατε να μοιρολογῶ τὸν πόνο μου να λέω
 » Ἀφήσατε τοὺς ὀφθαλμοὺς δάκρυα ἄφθονα να βρέξουν,
 » Γιατ' εἶνε χειμαρρὸς αὐτὰ, ἂν δὲν χυθοῦν, δὲν τρέξουν.
 » Μοῦ πλημμυρίζουν τὴν καρδιά, στὴν κεφαλὴ ἀναβαίνουν
 » Και πνίγονε τὸ λογικὸ και τὸ μυαλὸ τὸ πέρνουν.
 » Ἄν ἐσφαλῶ, τὸ σφάλμα μου ἦτο μονάχα ἕνα,
 » Πῶς τὴν ἀγάπησα πολὺ καθὼς κι' αὐτὴ ἔμένα.
 » Τὴν ἀγαποῦσα, ὦ, πολὺ ἐγὼ τὴν ἀγαποῦσα,
 » Αὐτὴ ἦτον ἡ λατρεία μου, αὐτὴ ἡ ψυχὴ ποῦ ζοῦσα.
 » Τώρα ἂν ζῶ, μηχανικῶς ὑπάρχω και βαδίζω
 » Σὰν κούρδιαιμένη μηχανὴ χωρίς, ποῦ, να γνωρίζω.

» Με τὴν ψυχὴ της ἔφυγε μαζί της κ' ἡ ψυχὴ μου,
 » Γιατ' ἡ ψυχὴ της ἦτανε και μένα ἡ δικὴ μου.
 » Μαζὺ της ἐνεκρώθησαν κ' αἰσθήματα και πόθοι,
 » Νεκρὰ αὐτὴ και μετ' αὐτῆς τὸ πᾶν συνενεκρώθη.
 » Νεκρὰ ἡ ἐλπίδα πῶθεψα με τὴ νεότητά μου,
 » Νεκρὰ και ἡ καρδιά μου μεσ' στὰ χρυσὰ ὄνειρά μου.
 » Με τὴν πνοή ποῦ ἐξέπνευσεν ὄλα, ὄλα ἐσβύσαν
 » Και πλοῖο ἀνεριμάτιστο στὸ πέλαγος μ' ἀφήσαν.
 » Τώρα ποῦ πάω ; Ὅπου ὁ ἄνεμος θελήσει να με φέρη,
 » Πού θὰ σταθῶ ; Ἐνας Θεὸς και μοναχὰ τὸ ἔρει.
 » Χωρίς σκοπὸ κανένανε και σύντροφο κανένα
 » Σὰν κουκουβάγια θὰ γυρνῶ να κλαῖω τὰ περασμένα.

Ἔτσι ἐμοιρολόγαε ὁ νῆος τὴν πεθαμένην
 » Και ἔταν ἀρχισε ἡ Λύγῃ ἀπ' τὰ βουνὰ να βγαίνῃ
 » Ἔθαλε μεσ' στὸ φέρετρο τὸ ἐυλασμένο πτώμα,
 » Τὸ ἔθεσε στὸν τάφο του, τὸ σκέπασε με χῶμα
 » Και με ποδάρι σφαλερὸ και λογικὰ χαμένα
 » Ἀγνωστο δρόμο τράβηξε σ' ἀγνωστα μέρη ἔνα.
 » Κ' ἡ μίαντα του ποῦ ἐμπόδισε τὴν κόρη ν' ἀγαπήῃ
 » Και νύφη καλὴ ἔχασε και τὸ παιδί της πάη.
 » Τώρα τὴν τρώει ἡ μοναξιὰ και τὴ σκοτώνει ἡ λύπη
 » Και μάτην, μάτην καρτερεὶ τὸ γυιὸ της ὅπου λείπει.
 » Κι' ὁ νῆος ; Δένε πῶς τῶρριε στὴ μέθη να ἐσχάση
 » Και ἄλλοι πῶς καλόγηρος ἔγεινε σι' ἀγρία δάση.

(21 Αἰγολόγου 1897)

† ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΕΝΗ ΨΑΛΤΗΣ

ΣΕ ΜΙΑΝ ΑΜΑΡΤΩΛΗ

Βαθειὰ στὸ μνήμα κρύφτει τὸ κορμί σου,
 » στὸν τάφο τόσους π' ἔστειλε σὰ ζοῦσες
 » ἐσὺ ποῦ σὲ παλάτια ἑκατοικοῦσες,
 » στὸ κρῦο χῶμα τώρα πιά κοιμήσου.

Μεσ' στὸ σκοτάδι τώρα μοναχὴ σου
 » πῶς θενὰ κοιμηθῆς, ποῦ δὲ μποροῦσες
 » πρῶτα νάναπαυτῆς, ἢ δὲν κρατοῦσες
 » σφιχτὰ στὴν ἀγκαλιά τὸν ἐρυστή σου ;

Και ποῦ θὰ βρῆς καθρέφτη κρουσταλένιο,
 » στὰ μάγουλα να βάζῃς κοκκινάδι,
 » τάχειλι σου να κἀνης κοραλένιο ;

Δύστηχη ! τώρα πιά μέσ' τὸ σκοτάδι
 » θενὰ χῆς τὰ σκουλήκια συντροφιά σου
 » μονάχους θαυμαστὲς τῆς ὠμορφιάς σου.

Στὴν ὠμορφιά σου καίγανε λιθάνι
 » τόσοι και τόσοι, τάχα τώρα ποῦ 'νε,
 » νεκρόλογα στὸν τάφο σου να ποῦνε,
 » να φέρουν στὸ νεκρὸ σου ἕνα στεφάνι ;